

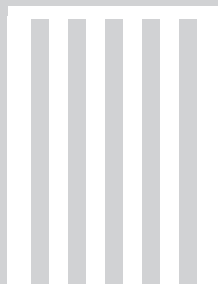
**BIULETYN
IZBY CYWILNEJ
SĄDU NAJWYŻSZEGO**

listopad – grudzień
2023

B I U L E T Y N
IZBY CYWILNEJ
SĄDU NAJWYŻSZEGO

listopad – grudzień
2023

Redakcja

prof. dr hab. Joanna Misztal-Konecka
dr hab. Marcin Krajewski
Maciej Machowski
dr Monika Wójcik

Współpraca

dr Anna Dorabialska, dr Agnieszka Gołąb
Agnieszka Gozdalska, Przemysław Gumiński
Sylvia Janas, Elżbieta Konarska
Radosław Nowaczewski, Wojciech Radkiewicz
Anna Tomasiuk, dr Łukasz Węgrzynowski
dr Andrzej Zielony, Dominika Zwierzyk

przy udziale

Wolters Kluwer

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545

tel. 22 535 82 03

e-mail: handel@wolterskluwer.pl

AKTUALNOŚCI

W dniu 29 listopada 2023 r. Prezydent RP wydał postanowienie o powołaniu do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego. Uroczystość ślubowania i wręczenia aktów powołania odbyła się 6 grudnia 2023 r. w Pałacu Prezydenckim. W dniach 6–7 grudnia 2023 r. orzekanie w Izbie Cywilnej rozpoczęli sędziowie: Adam Doliwa, Agnieszka Góra-Błaszczkowska, Krzysztof Grzesiowski, Agnieszka Jurkowska-Chocyk oraz Piotr Telusiewicz.

*

W dniu 4 października 2023 r. jubileusz 40-lecia pracy zawodowej obchodziła Izabella Janke – inspektor sądowy.
Serdecznie gratulujemy.

*

W dniu 1 listopada 2023 r. pracę w Izbie Cywilnej rozpoczęła Emilia Michałuszko – asystent sędziego.
Witamy w zespole Izby Cywilnej Sądu Najwyższego.

*

Z dniem 1 listopada 2023 r. zakończył pracę w Izbie Cywilnej specjalista ds. orzecznictwa dr hab. Piotr Rylski.
Bardzo dziękujemy za pracę na rzecz Izby Cywilnej Sądu Najwyższego.

W dniu 23 listopada 2023 r. zakończyła pracę w Sądzie Najwyższym
Ewa Krentzel – specjalista do spraw opracowania tekstu.

Bardzo dziękujemy za pracę na rzecz Sądu Najwyższego.

UCHWAŁY I INNE WAŻNIEJSZE ORZECZENIA

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z 5 listopada 2020 r., II CSK 810/18, do rozstrzygnięcia składowi powiększonemu tego Sądu zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego zakończonej wykreśleniem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest dopuszczalna skarga o wznowienie postępowania na żądanie zainteresowanego, który nie był uczestnikiem postępowania rejestrowego (art. 524 § 2 k.p.c.)?”

przejął sprawę do rozpoznania.

(postanowienie składu siedmiu sędziów z 17 października 2023 r., III CZP 42/22, T. Szanciło, E. Stefańska, M. Łochowski, D. Pawłyszcz, K. Zaradkiewicz, M. Łodko, M. Załucki)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy we Włocławku postanowieniem z 22 grudnia 2022 r., I Cz 80/22, zagadnienia prawnego:

„Czy zwolnienie przez Okręgową Radę Adwokacką występującego do tychczas w postępowaniu pełnomocnika procesowego strony ustanowionego przez Sąd z urzędu oraz wyznaczenie w jego miejsce przez

Okręgową Radę Adwokacką nowego pełnomocnika procesowego z urzędu jest prawnie skuteczne w sytuacji, gdy taka decyzja Okręgowej Rady Adwokackiej podjęta jest samodzielnie, tj. bez uprzedniego wniosku Sądu o wyznaczenie nowego pełnomocnika procesowego strony oraz gdy wcześniej Sąd oddalił już wniosek dotychczasowego pełnomocnika procesowego o zwolnienie go od obowiązku zastępowania strony w procesie na zasadzie art. 118 § 3 k.p.c. *a contrario*?"

podjął uchwałę:

Właściwa okręgowa rada adwokacka, do której adwokat ustanowiony przez sąd skierował wniosek o zwolnienie z obowiązku zastępowania strony w postępowaniu, nie może skutecznie zwolnić go z tego obowiązku.

(uchwała z 3 października 2023 r., III CZP 15/23, D. Dończyk, M. Romańska, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku postanowieniem z 8 marca 2023 r., I AGa 196/22, zagadnienia prawnego:

„Czy osoba prawna może domagać się od osoby, która naruszyła jej dobra osobiste, zapłaty zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 43 k.c.?”

podjął uchwałę:

Artykuł 448 k.c. (obecnie art. 448 § 1 k.c.) stosuje się odpowiednio do osób prawnych (art. 43 k.c.).

(uchwała z 3 października 2023 r., III CZP 22/23, D. Dończyk, M. Romańska, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Katowicach postanowieniem z 21 lutego 2023 r., KA/Gz-KRZ/4/2022, zagadnienia prawnego:

„Czy postanowienie wydane w postępowaniu restrukturyzacyjnym na posiedzeniu niejawnym i uzasadnione z urzędu (art. 197 ust. 1 ustawy Prawo restrukturyzacyjne w zw. z art. 209 tej ustawy) jest orzeczeniem nieistniejącym w sytuacji, gdy zostało w chwili wydania wraz z uzasadnieniem utrwalone wyłącznie w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe z wykorzystaniem wzorców udostępnionych w tym systemie i opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym (art. 197 ust. 1a ustawy Prawo restrukturyzacyjne) i podpis został złożony przez skład sędziowski tylko raz, a wizualizacja (podgląd) tak utrwalonego postanowienia i uzasadnienia w formie dokumentu elektronicznego i jego wydruk wskazują, że podpis został złożony wyłącznie pod uzasadnieniem?”

podjął uchwałę:

Postanowienie wydane w postępowaniu restrukturyzacyjnym na posiedzeniu niejawnym i uzasadnione z urzędu, utrwalone wraz z uzasadnieniem w chwili wydania wyłącznie w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe z wykorzystaniem wzorców udostępnionych w tym systemie i opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, jest orzeczeniem istniejącym.

(uchwała z 12 października 2023 r., III CZP 17/23, B. Janiszewska, M. Kowalski, K. Wesołowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Katowicach postanowieniem z 23 marca 2023 r., KA/Gz-KRZ/2/2022, zagadnienia prawnego:

„Czy zarządzenie przewodniczącego w przedmiocie zwrotu wniosku o ogłoszenie upadłości wydane na posiedzeniu niejawnym i uzasadnione z urzędu (art. 219 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe z dnia 28 lutego 2003 r. w zw. z art. 35 tej ustawy) jest zarządzeniem nieistniejącym w sytuacji, gdy zostało w chwili wydania wraz z uzasadnieniem utrwalone wyłącznie w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe z wykorzystaniem wzorców udostępnionych w tym systemie i opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym (art. 219 ust. 1a

ustawy Prawo upadłościowe w zw. z art. 35 tej ustawy), podpis został złożony przez przewodniczącego tylko raz, a wizualizacja (podgląd) tak utrwalonego zarządzenia i uzasadnienia w formie dokumentu elektronicznego i jego wydruk wskazują, że podpis został złożony wyłącznie pod całym dokumentem obejmującym sentencję zarządzenia i jego uzasadnienie?”

podjął uchwałę:

Zarządzenie przewodniczącego w przedmiocie zwrotu wniosku o ogłoszenie upadłości wydane na posiedzeniu niejawnym i uzasadnione z urzędu, utrwalone w chwili wydania wraz z uzasadnieniem wyłącznie w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe z wykorzystaniem wzorców udostępnionych w tym systemie i opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, jest zarządzeniem istniejącym.

(uchwała z 12 października 2023 r., III CZP 25/23, B. Janiszewska, M. Kowalski, K. Wesołowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Sieradzu postanowieniem z 11 kwietnia 2022 r., I Ca 69/22, I Ca 70/22, zagadnienia prawnego:

„Czy do będącej przedmiotem zbycia po podziale geodezyjnym części nieruchomości rolnej, podlegającej reglamentacji w ramach art. 2b ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego, stanowiącej działkę o powierzchni mniejszej niż 0,3 ha stosuje się wyłącznie przedmiotowe zawarte w art. 1a pkt 1b ustawy, czy też przesądzające znaczenie w tym zakresie ma powierzchnia nieruchomości przed podziałem?”

podjął uchwałę:

Do będącej przedmiotem zbycia po podziale geodezyjnym części nieruchomości rolnej, podlegającej reglamentacji na podstawie art. 2b ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu

ustroju rolnego, stanowiącej działkę o powierzchni mniejszej niż 0,3 ha stosuje się wyłączenie przedmiotowe zawarte w art. 1a pkt 1b tej ustawy.

(uchwała z 17 października 2023 r., III CZP 113/22, M. Załucki, J. Widło, K. Zaradkiewicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Olkuszu postanowieniem z 18 listopada 2022 r., I Cz 29/22, zagadnienia prawnego:

„Czy osoba, której powołanie na stanowisko komornika sądowego wygasło z mocy prawa ze względu na rezygnację z pełnienia obowiązków komornika na podstawie art. 15a ust. 1a pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (obecnie art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych), a która pełniąc obowiązki komornika sądowego wydała postanowienie o ustaleniu kosztów postępowania egzekucyjnego, uchylone przez sąd w trybie nadzoru nad egzekucją na podstawie art. 759 § 2 k.p.c., jest osobą uprawnioną w myśl art. 770 § 5 k.p.c. do wniesienia zażalenia na to postanowienie sądu jako »inna osoba, której to postanowienie dotyczy«?”

podjął uchwałę:

Osoba, której powołanie na stanowisko komornika sądowego wygasło z mocy prawa ze względu na rezygnację z pełnienia obowiązków komornika, a która pełniąc te obowiązki wydała postanowienie o ustaleniu kosztów postępowania egzekucyjnego uchylone przez sąd w trybie nadzoru nad egzekucją na podstawie art. 759 § 2 k.p.c., jest osobą uprawnioną w myśl art. 770 § 5 k.p.c. do wniesienia zażalenia na to postanowienie sądu jako „inna osoba, której to postanowienie dotyczy”.

(uchwała z 18 października 2023 r., III CZP 4/23, J. Grela, K. Zaradkiewicz, E. Stefańska)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z 31 stycznia 2023 r., II Ca 348/22, zagadnienia prawnego:

„Czy koszty, o których mowa w art. 4 ust. 1 i 11 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, obejmują świadczenia na fundusz remontowy, a w konsekwencji czy zgodnie z art. 505 pkt 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny w zw. z art. 831 § 1 pkt 10 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego wierzycelności spółdzielni mieszkaniowych z tytułu opłat na fundusz remontowy nie mogą być umorzone przez potrącenie?”

podjął uchwałę:

Wierzycelność przysługująca spółdzielni mieszkaniowej z tytułu opłat na fundusz remontowy może być umorzona przez potrącenie.

(uchwała z 19 października 2023 r., III CZP 9/23, G. Misiurek, A. Piotrowska, M. Romańska)

★

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Katowicach postanowieniem z 4 listopada 2022 r., V ACa 350/21, zagadnienia prawnego:

„Czy w procesie przeciwko bankowi o ustalenie nieważności umowy kredytu konieczny jest po stronie powodowej udział wszystkich kredytobiorców?”

podjął uchwałę:

W sprawie przeciwko bankowi o ustalenie nieważności umowy kredytu nie zachodzi po stronie powodowej współuczestnictwo konieczne wszystkich kredytobiorców.

(uchwała z 19 października 2023 r., III CZP 12/23, G. Misiurek, A. Piotrowska, M. Romańska)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 17 października 2022 r., II Cz 698/22, zagadnienia prawnego:

„Czy wezwanie spadkobierców przez ogłoszenie wywołuje skutek w postaci rozpoczęcia biegu terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu i odrzuceniu spadku, dla spadkobierców nieznanymi z miejsca pobytu,

a w razie odpowiedzi negatywnej,

od kiedy należy liczyć termin określony art. 1015 § 1 k.c. do złożenia przez kuratora oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku?”

podjął uchwałę:

Wezwanie spadkobierców przez ogłoszenie (art. 672 w związku z art. 673 k.p.c.) nie wywołuje skutku w postaci rozpoczęcia biegu terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku dla spadkobierców nieznanymi z miejsca pobytu.

(uchwała z 20 października 2023 r., III CZP 155/22, P. Grzegorzcyk, K. Weitz, D. Dończyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z 23 lutego 2023 r., II Ca 748/22, zagadnienia prawnego:

„Czy zgodnie z art. 15zszs⁹ ust. 3 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych datą, w jakiej uznaje się pismo za doręczone, w przypadku braku zapoznania się przez odbiorcę z pismem umieszczonym w portalu informacyjnym jest czternasty dzień od dnia umieszczenia pisma w portalu informacyjnym czy też dzień następnym?”

podjął uchwałę:

Datą doręczenia pisma w przypadku określonym w art. 15zszs⁹ ust. 3 zdanie drugie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywoła-

nych nimi sytuacji kryzysowych jest dzień następujący po upływie 14 dni od dnia umieszczenia pisma w portalu informacyjnym.

(uchwała z 20 października 2023 r., III CZP 24/23, P. Grzegorzcyk, K. Weitz, D. Dończyk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu postanowieniem z 28 grudnia 2022 r., II Co 1162/22, zagadnienia prawnego:

„Czy na administracyjny tytuł wykonawczy obejmujący zobowiązanie podatkowe, które było zabezpieczone hipoteką przymusową, może zostać nadana klauzula wykonalności w celu zaspokojenia tego zobowiązania w planie podziału sumy uzyskanej z egzekucji sądowej przeprowadzonej z nieruchomości obciążonej tą hipoteką?”

podjął uchwałę:

Administracyjny tytuł wykonawczy obejmujący zobowiązanie podatkowe zabezpieczone hipoteką przymusową podlega zaopatrzeniu w klauzulę wykonalności w celu zaspokojenia tego zobowiązania z kwoty przyznanej wierzycielowi w planie podziału sumy uzyskanej z egzekucji sądowej z nieruchomości obciążonej tą hipoteką.

(uchwała z 25 października 2023 r., III CZP 2/23, W. Pawlak, R. Trzaskowski, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 29 listopada 2022 r., V ACa 949/21, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w sprawie, w której dochodzone są roszczenia wywodzone z abuzywności klauzul umownych o ustalenie nieważności umowy kredytu i zwrot nienależnych świadczeń spełnionych na jej podstawie, zachodzi po stronie powodowej współuczestnictwo konieczne kredytobiorców,

w razie pozytywnej odpowiedzi:

2. czy przystąpienie do sprawy osoby zawiadomionej w trybie art. 195 § 2 zdanie drugie k.p.c. po upływie terminu wskazanego w art. 195 § 2 zdanie trzecie k.p.c. jest bezskuteczne (art. 167 k.p.c.), czy też należy je potraktować jako wystąpienie z nowym powództwem?"

podjął uchwałę:

W sprawie o ustalenie nieważności umowy kredytu i o zwrot nie-należnych świadczeń spełnionych na jej podstawie po stronie powodowej nie zachodzi współuczestnictwo konieczne kredytobiorców.

(uchwała z 26 października 2023 r., III CZP 156/22, T. Szancitło, J. Widło, D. Pawłyszczce)

★

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 5 grudnia 2022 r., I ACz 592/22, zagadnienia prawnego:

„Czy w okresie wskazanym w art. 15zszs¹ ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych sprawy toczące się na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym są rozpoznawane przez sądy pierwszej oraz drugiej instancji w składzie jednoosobowym na podstawie art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 przywołanej ustawy z dnia 2 marca 2020 r., czy też sprawy te są rozpoznawane w pierwszej instancji w składzie wskazanym w art. 3 ust. 2 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, zaś w drugiej instancji w postępowaniu zażaleniowym w składzie wskazanym w art. 397 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego?"

podjął uchwałę:

Sprawy toczące się na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, w okresie wskazanym w art. 15zszs¹ ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobiega-

niem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, podlegały rozpoznaniu przez sądy pierwszej instancji w składzie określonym w art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 tejże ustawy.

(uchwała z 26 października 2023 r., III CZP 157/22, T. Szanciło, J. Widło, D. Pawłyszczce)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z 8 listopada 2022 r., XXVII Cz 1326/22, zagadnienia prawnego:

„Czy na postanowienie sądu w przedmiocie zabezpieczenia spadku orzekające co do istoty sprawy przysługuje środek zaskarżenia w postaci zażalenia czy apelacji?”

podjął uchwałę:

Na postanowienie sądu w przedmiocie zabezpieczenia spadku orzekające co do istoty sprawy przysługuje zażalenie.

(uchwała z 26 października 2023 r., III CZP 158/22, T. Szanciło, J. Widło, D. Pawłyszczce)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 13 stycznia 2023 r., VII AGa 663/22, zagadnienia prawnego:

„1. Czy były agent nabywa prawo do prowizji od umów zawartych przez niego z klientami w czasie trwania umowy agencyjnej (art. 761 § 1 k.c.), w sytuacji gdy spełnienie świadczenia przez klienta (art. 761³ § 1 k.c.) nastąpiło po ustaniu umowy agencyjnej w związku z upływem czasu, na który została zawarta?”

2. Czy umowa agencyjna zawarta na czas oznaczony może ustanawiać po stronie dającego zlecenie prawo do jednostronnej zmiany wysokości prowizji w powiązaniu z prawem agenta do rozwiązania umowy z zach-

waniem okresu wypowiedzenia w przypadku nieakceptowania dokonanej zmiany?"

podjął uchwałę:

Były agent nabywa prawo do prowizji od umów zawartych przez niego z klientami w czasie trwania umowy agencyjnej, także gdy spełnienie świadczenia przez klienta nastąpiło po ustaniu umowy agencyjnej (art. 761 § 1 w zw. z art. 761³ § 1 k.c.). Jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że prowizja obliczona od spełnionego świadczenia obejmuje wynagrodzenie nie tylko za zawarcie umowy, lecz także za późniejszą obsługę klienta, byłemu agentowi przysługuje odpowiednia część prowizji.

(uchwała z 26 października 2023 r., III CZP 11/23, T. Szanciło, J. Widło, D. Pawłyszczce)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Opolu postanowieniem z 14 marca 2023 r., II Cz 43/23, zagadnienia prawnego:

„Czy regulacja przepisu art. 681 k.p.c. dotyczy tylko spadkobierców zmarłych przed wszczęciem postępowania o dział spadku, czy też również spadkobierców, którzy zmarli w toku postępowania o dział spadku?”
podjął uchwałę:

Stwierdzenie nabycia spadku na podstawie art. 681 k.p.c. może dotyczyć także spadkobierców, którzy zmarli po wszczęciu postępowania o dział spadku.

(uchwała z 26 października 2023 r., III CZP 18/23, T. Szanciło, J. Widło, D. Pawłyszczce)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 6 grudnia 2022 r., V ACa 911/21, zagadnienia prawnego:

„Czy w przypadku, gdy przyczyną rozwiązania umowy leasingu na mocy porozumienia stron (*per facta concludentia*) było dopuszczenie się przez korzystającego zwłoki z zapłatą finansującemu co najmniej jednej raty wynagrodzenia pieniężnego, do rozliczenia umowy znajduje zastosowanie *per analogiam* art. 709¹⁵ k.c., czy też wyłącznie art. 471 k.c.?”

podjął uchwałę:

Jeżeli umowa leasingu została rozwiązana na mocy porozumienia stron, art. 709¹⁵ k.c. nie stosuje się, chyba że strony postanowiły inaczej.

(uchwała z 26 października 2023 r., III CZP 34/23, T. Szanciło, J. Widło, D. Pawłyszczce)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim postanowieniem z 18 kwietnia 2023 r., V Ca 120/23, zagadnienia prawnego:

„Czy wykreślenie spółdzielni z Krajowego Rejestru Sądowego na skutek ukończenia postępowania upadłościowego podziałem funduszków masy (art. 217 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Prawo upadłościowe) doprowadziło do wygaśnięcia prawa użytkowania wieczystego gruntu wykreślonej spółdzielni, które to prawo przed wykreśleniem spółdzielni z rejestru nie zostało skutecznie zbyte na rzecz innego podmiotu?”

podjął uchwałę:

W stanie prawnym przed wejściem w życie art. 25e ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym wykreślenie spółdzielni z Krajowego Rejestru Sądowego na skutek ukończenia postępowania upadłościowego podziałem funduszków masy (art. 217 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Prawo upadłościowe) prowadziło do wygaśnięcia prawa użytkowania wieczystego gruntu przysługującego spółdzielni, a niesprzedanego w postępowaniu upadłościowym.

(uchwała z 8 listopada 2023 r., III CZP 36/23, G. Misiurek, W. Pawlak, M. Romańska)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z 6 kwietnia 2023 r., I ACz 366/22, zagadnienia prawnego:

„Czy w przypadku wygrania sprawy przez współuczestników materialnych w rozumieniu art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c., reprezentowanych przez tego samego adwokata lub radcę prawnego, zwrot kosztów zastępstwa procesowego powinien być przyznany w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika, czy też jego wielokrotności, w zależności od liczby współuczestników, których reprezentował?

ewentualnie, w przypadku przyjęcia, że zwrot ten powinien obejmować wynagrodzenie jednego pełnomocnika:

W jaki sposób należy zasądzić koszty zastępstwa procesowego należne współuczestnikom materialnym w rozumieniu art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c., pozostającym w związku małżeńskim, w którym obowiązuje ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej, reprezentowanych przez tego samego adwokata lub radcę prawnego, w szczególności, czy koszty powinny być zasądzone na rzecz każdego z nich odrębnie (to jest w częściach) czy też na rzecz obojga solidarnie lub łącznie?”

podjął uchwałę:

1. W razie współuczestnictwa materialnego (art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c.) do niezbędnych kosztów procesu poniesionych przez współuczestników reprezentowanych przez jednego pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym zalicza się jego wynagrodzenie ustalone niezależnie od liczby reprezentowanych przez niego uczestników. Sąd może jednak podwyższyć to wynagrodzenie, jeżeli przemawiają za tym okoliczności, o których mowa w art. 109 § 2 k.p.c.

2. Koszty procesu należne współuczestnikom materialnym – w tym także pozostającym w związku małżeńskim, w którym obowiązuje ustrój wspólności majątkowej – podlegają zasądzeniu na ich rzecz w częściach równych, chyba że współuczestnicy zgodnie wniosą o inny podział zasądzonych kosztów albo o zasądzenie ich jedynie na rzecz jednego lub niektórych ze współuczestników.

(uchwała z 16 listopada 2023 r., III CZP 54/23, M. Łodko, M. Łochowski, M. Krajewski)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Grudziądzu postanowieniem z 29 maja 2023 r., I Cz 78/22, zagadnienia prawnego:

„Czy w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego z mocy prawa na podstawie art. 823 k.p.c. w związku z bezczynnością wierzyciela, jeśli postępowanie egzekucyjne uprzednio zostało zawieszono na wniosek wierzyciela w związku z zawarciem pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem porozumienia co do sposobu lub terminu spełnienia świadczenia, zawarcie tego porozumienia przenosi obowiązek poniesienia opłaty egzekucyjnej ustalonej na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych z wierzyciela na dłużnika?”
podjął uchwałę:

W przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego z mocy prawa na podstawie art. 823 k.p.c., jeżeli postępowanie egzekucyjne zostało uprzednio zawieszono na wniosek wierzyciela w związku z zawarciem porozumienia między nim a dłużnikiem co do sposobu lub terminu spełnienia świadczenia, opłata egzekucyjna ustalona na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych obciąża dłużnika.

(uchwała z 23 listopada 2023 r., III CZP 42/23, K. Wesołowski, K. Zaradkiewicz, J. Widło)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Słupsku postanowieniem z 13 lutego 2023 r., I Co 28/22, zagadnienia prawnego:

„1. Czy zażalenie na postanowienie, które nie zostało podpisane:
– podlega odrzuceniu jako wniesione co do orzeczenia nieistniejącego czy
– skutkuje uchYLENIEM orzeczenia i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, gdyż brak podpisu stanowi istotną wadę zaskarżonej czynności, która zgodnie z art. 324 § 3 k.p.c. powinna być sygnowana podpisem,

2. czy – w przypadku odpowiedzi, że postanowienie podlega uchyleniu – jest to postanowienie oparte na art. 386 § 2 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. czy innej, np. prowadzącej do sentencji »zmienia przez uchylenie postanowienia«?»

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 3 października 2023 r., III CZP 13/23, D. Dończyk, M. Romańska, R. Trzaskowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie postanowieniem z 7 grudnia 2022 r., I Cz 60/27, zagadnienia prawnego:

„Czy wytoczenie przeciwko bankowi powództwa przyjmującego za podstawę niedozwolony w myśl art. 385¹ § 1 k.c. charakter postanowień umowy kredytu, dotyczących indeksacji lub denominacji kredytu względem CHF, przez kredytobiorcę będącego sędzią orzekającym w sądzie pierwszej instancji stanowi okoliczność wywołującą uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności takiego sędziego w myśl art. 49 k.p.c. w sprawie wszczętej z takiego powództwa przez innego kredytobiorcę przeciwko temu lub innemu bankowi?»

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 12 października 2023 r., III CZP 5/23, B. Janiszewska, M. Kowalski, K. Wesołowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z 12 grudnia 2022 r., II Ca 451/22, zagadnienia prawnego:

„1. Czy przepis art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych jest przepisem szcze-

gólnym, o którym mowa w art. 118 k.c., określającym ogólne terminy przedawnienia roszczeń;

w przypadku odpowiedzi pozytywnej:

2. czy roszczenie regresowe Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych do osoby, która zaniechała zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego (art. 110 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych) przedawnia się z upływem trzech lat od dnia spełnienia świadczenia;

w przypadku odpowiedzi negatywnej na pierwsze pytanie:

3. czy dla roszczenia regresowego Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych do osoby, która zaniechała zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego (art. 110 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych) termin przedawnienia wyznacza przepis art. 442¹ § 1 k.c.?"

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 18 października 2023 r., III CZP 14/23, J. Grela, K. Zaradkiewicz, E. Stefańska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Opolu postanowieniem z 27 marca 2023 r., IX Cz 7/23, zagadnienia prawnego:

„Czy termin na wykonanie przez dłużnika czynności, której inna osoba wykonać za niego nie może, a której wykonanie zależy wyłącznie od jego woli, wskazany przez sąd na podstawie art. 1051¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 1050 § 1 k.p.c., w sytuacji gdy sąd nie odwołał się do daty prawomocności postanowienia, biegnie od dnia uprawomocnienia się postanowienia, czy od dnia ogłoszenia postanowienia?"

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 18 października 2023 r., III CZP 23/23, J. Grela, K. Zaradkiewicz, E. Stefańska)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 8 maja 2023 r., I ACa 1336/22, zagadnienia prawnego:

„Czy do rozpoznania sprawy cywilnej w cywilnym wydziale odwoławczym właściwy jest skład jednoosobowy według art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, czy skład trzyosobowy wynikający z art. 367 § 3 k.p.c.?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 25 października 2023 r., III CZP 43/23, T. Szancito, M. Załucki, D. Pawłyszcz)

*

Zgodnie z art. 9 ust. 6 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw art. 98 § 1¹ k.p.c., na podstawie którego możliwe jest zasądzenie odsetek od zasądzonych kosztów procesu, stosuje się w postępowaniach wszczętych po dniu wejścia w życie wskazanej ustawy.

(postanowienie z 3 października 2023 r., II CSKP 1721/22, M. Krajewski)

*

Zgoda właściciela nieruchomości, o której mowa w art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości, jest oświadczeniem woli skutkującym ograniczeniem trwałym wykonywania jego własności na rzecz osób i jednostek zobowiązanych do wykonania czynności związanych z eksploatacją i konserwacją ww. przewodów i urządzeń. Ograniczenie to jest równoznaczne z przyznaniem tym podmiotom możliwości ingerencji wobec nieruchomości bez jej obciążenia ograniczonym prawem rzeczowym, jednak ze skutkiem zbliżonym do wynikającego z ustanowienia służebności gruntowej biernej (art. 285 § 1 k.c.).

(postanowienie z 16 listopada 2023 r., II CSKP 1790/22, J. Greła, B. Janiszewska, K. Zaradkiewicz)

OMÓWIENIA GLOS I INNYCH KOMENTARZY DO ORZECZEŃ

teza oficjalna

Udział rodzica w charakterze przedstawiciela ustawowego dziecka w podejmowaniu uchwały przez zgromadzenie wspólników nie jest, niezależnie od treści uchwały, czynnością zarządu w rozumieniu art. 101 § 3 k.r.o.

teza opublikowana w Monitorze Prawniczym

Regulacja zawarta w art. 252–254 Kodeksu spółek handlowych zakłada, że do zanegowania skutków prawnych uchwały sprzecznej z ustawą nieodzowne jest – co do zasady – wydanie na żądanie określonego podmiotu zgłoszone w stosownym terminie odpowiedniego wyroku sądowego. Dopóki nie ma prawomocnego wyroku stwierdzającego nieważność uchwały, dopóty skutki prawne uchwały muszą być respektowane. Możliwość ich nierespektowania nie tylko przez strony procesu, ale wszystkich wspólników i członków organów spółki, powstaje z mocą wsteczną dopiero po uprawomocnieniu się wspomnianego wyroku. Sankcja sprzeczności uchwały z ustawą, wynikająca z omawianych przepisów jest więc – w każdym razie co do praktycznych konsekwencji – zbieżna z sankcją ustanowioną na wypadek sprzeczności uchwały z umową spółki bądź dobrymi obyczajami (art. 249, 250, 251, 253 i 254 k.s.h.) – ujmowaną jako unieważnialność (wzruszalność) uchwały ze skut-

kiem wstecznym w drodze orzeczenia sądowego wydanego na żądanie uprawnionego (legitymowanego) podmiotu.

Udział rodzica w charakterze przedstawiciela ustawowego dziecka w podejmowaniu uchwały przez zgromadzenie wspólników nie jest, niezależnie od treści uchwały, czynnością zarządu w rozumieniu art. 101 § 3 k.r.o.

(wyrok z 14 lutego 2019 r., IV CSK 100/18, M. Kocon, R. Trzaskowski, K. Zawada, OSNC-ZD 2020, nr B, poz. 26)

Komentarz

Kornelii Łuczejko, Monitor Prawniczy 2023, nr 1, dodatek, s. 34

Według autorki nie ulegało wątpliwości, że uchwały zgromadzenia wspólników powinny być zgodne z przepisami rangi ustawowej; zdaniem Sądu Najwyższego nie oznacza to bezwzględnej nieważności uchwały naruszającej ustawę. Ustawodawca przewidział bowiem możliwość zakwestionowania takiej uchwały w drodze powództwa o stwierdzenie jej nieważności (art. 252–253 k.s.h.). W konsekwencji, dopóki nie ma prawomocnego wyroku stwierdzającego nieważność uchwały, dopóty skutki prawne uchwały muszą być respektowane.

Autorka zauważyła, że Sąd Najwyższy ponownie podzielił pogląd, wyrażony m.in. w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 18 września 2013 r., III CZP 13/13 (OSNC 2014, nr 3, poz. 23), iż wyrok sądu, który stwierdza nieważność sprzecznej z ustawą uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub uchwały walnego zgromadzenia spółki akcyjnej, ma charakter konstytutywny, co – jej zdaniem – oznacza, że możliwość nierespektowania uchwał sprzecznych z ustawą powstaje z mocą wsteczną (*ex tunc*) dopiero po uprawomocnieniu się wyroku stwierdzającego nieważność konkretnej uchwały. Wskazała też, że dotyczy to nie tylko stron procesu, ale także wspólników i członków organów spółki. Komentatorka zwróciła uwagę na częste prezentowanie przywołanego stanowiska przez judykaturę.

Zdaniem autorki, pomimo że Sąd Najwyższy dostrzegł naruszenia w głosowaniu nad uchwałą o powołaniu prezesa zarządu pozwanej spółki przez pracownika spółki, będącego przedstawicielem małoletnich wspólników, jednocześnie uznał, iż nie przesądza to o nieważności

uchwały z tego względu, że nie został wydany prawomocny wyrok stwierdzający jej nieważność.

Sąd Najwyższy spostrzegł przy tym, że skoro istnieje możliwość za kwestionowania uchwał sprzecznych z ustawą na drodze sądowej, niesłuszne jest twierdzenie, iż przyjęcie takiej argumentacji zmuszałoby zarząd do ich wykonywania i w konsekwencji, w przypadku uzasadnionego przekonania o sprzeczności uchwały z ustawą, zarząd, który powinien działać zgodnie z prawem, nie tylko może, ale jest obowiązany powstrzymać się od jej wykonania i wytoczyć powództwo, o którym mowa w art. 252 § 1 k.s.h.

Komentatorka wskazała, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku odniósł się także do kwestii możliwości podniesienia w toku procesu zarzutu nieważności uchwały – wyłącznie jako podstawy odmowy spełnienia świadczenia, do którego uchwała zobowiązuje i wywołuje skutek prawny tylko wobec osoby podnoszącej zarzut. W pozostałym zakresie, według Sądu Najwyższego, uchwała pozostaje w mocy i jest skuteczna. Autorka zwróciła również uwagę, że jednocześnie Sąd Najwyższy stwierdził brak oparcia dochodzonych w sprawie roszczeń na zakwestionowanej uchwale sp. z o.o. o powołaniu zarządu.

Komentatorka wskazała również wnioski dla praktyki. Analizowany wyrok jest – w ocenie autorki komentarza – kolejną wypowiedzią Sądu Najwyższego, w której stwierdza się powinność respektowana uchwały spółki kapitałowej do czasu prawomocnego stwierdzenia jej nieważności, przy czym jednocześnie Sąd Najwyższy – wobec dopuszczenia możliwości powoływania się na nieważność uchwały z powodu sprzeczności z ustawą każdemu i w każdym czasie – ponowił obawy co do realnego zagrożenia dla bezpieczeństwa obrotu. Komentatorka uznała przy tym, że zarząd, który jest świadomy tego, iż uchwała zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia narusza ustawę, powinien podjąć wypunktowane czynności: „1) powstrzymać się od jej wykonania, 2) zaskarżyć decyzję organu właścicielskiego w ustawowym terminie i jednocześnie 3) uzyskać w postępowaniu zabezpieczającym postanowienie o wstrzymaniu wykonania (skuteczności) ww. uchwały”. Według komentatorki podjęcie powyższych czynności w sposób należyty zabezpieczy interesy samej spółki, jak również jej zarządu, na którym ciąży obowiązek działania zgodnego z prawem.

Komentowane rozstrzygnięcie głosem opatrzył również K. Wosiak (Glosa 2023, nr 2, s. 44).

(opracowała Agnieszka Gozdalska)

*

teza oficjalna

Stanowisko, że spółka kapitałowa, która w toku sprawy nabyła w wyniku podziału przez wydzielenie (art. 529 § 1 pkt 4 k.s.h.) część majątku spółki dzielonej, wstępuje do sprawy o prawo objęte wydzielonym majątkiem w miejsce spółki dzielonej bez potrzeby uzyskania zgody przeciwnika procesowego, ma zastosowanie także do stanów faktycznych powstałych przed nowelizacją art. 531 k.s.h., polegającą na dodaniu do niego § 2¹ (art. 18 pkt 17 ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu wprowadzenia uproszczeń dla przedsiębiorców w prawie podatkowym i gospodarczym).

teza opublikowana w Monitorze Prawniczym

W procedurze podziału przez wydzielenie przeprowadzonej zgodnie z art. 529 § 1 pkt 4 k.s.h., w odniesieniu do stanów faktycznych zaistniałych przed nowelizacją k.s.h. wprowadzającą § 2¹ do art. 531 k.s.h., należy uznać powstanie następstwa procesowego z mocy prawa.

Ustawodawca poprzez wprowadzenie § 2¹ do art. 531 k.s.h. doprecyzował sytuację prawną spółki wydzielonej, porządkując rozbieżności orzecznicze, jak również potwierdził słuszność poglądu uznającego wstąpienie spółki przejmującej w prawa w odniesieniu do majątku przejętego na skutek podziału przez wydzielenie, na zasadach sukcesji uniwersalnej.

(postanowienie z 28 marca 2019 r., III CZP 97/18, J. Gudowski, A. Owczarek, K. Tyczka-Rote, BSN 2019, nr 3, s. 10; MPH 2020, nr 3, s. 42; MoP 2023, nr 1, dodatek, s. 10)

Komentarz

Krzysztofa Wróbla i Piotra Letolca, Monitor Prawniczy 2023, nr 1, do-
datek, s. 10

Komentarz ma charakter aprobujący.

Komentatorzy zwrócili uwagę, że do czasu nowelizacji Kodeksu spółek handlowych z 9 listopada 2018 r. w doktrynie oraz orzecznictwie Sądu Najwyższego występowały odmienne stanowiska co do powstania następstwa procesowego z mocy prawa w odniesieniu do majątku przejętego na skutek procedury podziału przez wydzielenie.

Nie ma, zdaniem autorów, wobec sformułowania art. 529 § 2 k.s.h., podstaw do innego traktowania składników majątku przejętego na skutek procedury podziału przez wydzielenie, skoro przepis ten nie wyłącza zasady sukcesji, w tym następstwa procesowego.

Komentatorzy podzielili stanowisko Sądu Najwyższego, że celem wprowadzenia § 2¹ do art. 531 k.s.h. było skonkretyzowanie powstałych wątpliwości oraz umożliwienie spółkom wydzielonym wstąpienie do postępowania, uniezależniając to od uzyskania zgody przeciwnika procesowego. Dla wzmocnienia argumentacji przywołali wcześniejsze orzeczenia Sądu Najwyższego, w których podzielono pogląd, że sukcesja uniwersalna obejmuje także następstwo procesowe.

Końcowo autorzy komentarza wskazali, że uniemożliwienie wstąpienia do postępowania o nabyte prawo spółce, która to prawo nabyła, jest równoznaczne z pozbawieniem możliwości ochrony jej interesów.

(opracowała Dominika Zwierzyk)

*

teza oficjalna

1. Artykuł 228 pkt 2 k.s.h. nie ma zastosowania, jeżeli powództwo przeciwko członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną tej spółce wytacza syndyk masy upadłości.

2. Jeżeli roszczenie odszkodowawcze przeciwko członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zostało oparte na podstawie prawnej określonej w art. 293 § 1 k.s.h., wyrokowanie na podstawie art. 415 k.c. narusza zakaz orzekania ponad żądanie (art. 321 k.p.c.).

teza opublikowana w Monitorze Prawniczym

1. Artykuł 228 pkt 2 k.s.h. nie ma zastosowania, jeżeli powództwo przeciwko członkowi zarządu spółki z o.o. o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną tejże spółce wytacza syndyk masy upadłości.

2. Jeżeli roszczenie odszkodowawcze przeciwko członkowi zarządu spółki z o.o. zostało oparte na podstawie prawnej wyznaczonej przez art. 293 § 1 k.s.h., to wyrokowanie na podstawie art. 415 k.c. narusza zakaz orzekania ponad żądanie (art. 321 k.p.c.).

3. Nie można przyjąć, że na przeszkodzie w wytoczeniu przez syndyka powództwa z art. 293 § 1 k.s.h. stoi art. 228 pkt 2 tej ustawy, zgodnie z którym uchwały wspólników wymaga postanowienie dotyczące roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przy zawiązaniu spółki lub sprawowaniu zarządu albo nadzoru, po ogłoszeniu upadłości wspólnicy zaś nie mogą takiej uchwały podjąć, a nie może, takich uprawnień wykonać syndyk. Należy bowiem zwrócić uwagę, że art. 228 k.s.h. dotyczy uprawnień korporacyjnych spółki. Ograniczenia korporacyjne, dotyczące zarządu majątkiem, nie mają zaś znaczenia, gdy spółka znajduje się w upadłości likwidacyjnej. Wynika to z art. 75 ust. 1 ustawy z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe, zgodnie z którym upadły traci prawo zarządu oraz możliwość korzystania i rozporządzania majątkiem wchodzącym w skład masy upadłości. Pojęcie „upadły” należy rozumieć szeroko, obejmuje ono wszystkie organy statutowe, w tym zarząd, radę nadzorczą, komisję rewizyjną, a także zgromadzenie wspólników. Oznacza to, że syndyk ma uprawnienie do wytoczenia powództwa przeciwko członkowi zarządu o naprawienie szkody wyrządzonej spółce bez uchwały zgromadzenia wspólników.

(wyrok z 8 maja 2019 r., V CSK 207/18, T. Bielska-Sobkowicz, J. Frąckowiak, W. Pawlak, OSNC-ZD 2020, nr C, poz. 46; Glosa 2022, nr 1, s. 33; Glosa 2021, nr 1, s. 86; MoP 2023, nr 1, dodatek, s. 41)

Komentarz

Katarzyny Sieliwonik, Monitor Prawniczy 2023, nr 1, dodatek, s. 41

Komentarz ma charakter aprobujący.

Autorka w pierwszej kolejności stwierdziła, że w komentowanym wyroku Sądu Najwyższego pojawiają się dwa zasadnicze zagadnienia:

1) relacja art. 293 k.s.h. i art. 415 k.c. oraz to, czy zmiana podstawy orzekania na drugi ze wskazanych przepisów była „orzekaniem ponad roszczenie”, o którym stanowi art. 321 k.p.c.;

2) kwestia legitymacji syndyka masy upadłościowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do wytoczenia powództwa przeciwko członkowi zarządu tej spółki o naprawienie szkody wyrządzonej spółce na podstawie art. 293 k.s.h.

Odnośnie do pierwszego zagadnienia autorka komentarza zauważyła, że odpowiedzialność członka zarządu, rady nadzorczej komisji rewizyjnej oraz likwidatora wobec spółki za szkodę związaną z zawinionym działaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami umowy (art. 293 k.s.h.) jest osobista, nieograniczona, odszkodowawcza; podzieliła jednocześnie pogląd Sądu Najwyższego, że jest to również odpowiedzialność kontraktowa.

Następnie, odnosząc się do charakteru odpowiedzialności z art. 415 k.c., komentatorka zaaprobowała stanowisko Sądu Najwyższego, wedle którego możliwe jest krzyżowanie się zakresów odpowiedzialności kontraktowej i deliktowej. Co do zagadnień proceduralnych związanych z art. 321 k.p.c. (orzekanie ponad roszczenie), glosatorka stwierdziła, że Sąd Najwyższy w komentowanym wyroku zauważył, iż sąd nie jest związany wskazaną w pozwie podstawą prawną roszczenia, w efekcie zasadne jest stwierdzenie, iż możliwe jest orzeczenie na innej, niż wskazana w pozwie, podstawie prawnej, o ile nie ulega zmianie podstawa faktyczna wskazana przez strony postępowania. Następnie autorka komentarza stwierdziła, że Sąd Najwyższy słusznie przyjął, iż doszło do orzeczenia ponad żądanie, gdyż przemawiała za tym różnica w przesłankach docho-

dzenia obu roszczeń, w szczególności zasada domniemania winy, która działa na podstawie art. 293 k.s.h. Zasługuje więc na aprobatę, jak przyznała komentatorka, stanowisko Sądu Najwyższego, że w rozpatrywanej sprawie, w której roszczenie odszkodowawcze przeciwko członkowi zarządu spółki z o.o. zostało oparte na podstawie prawnej z art. 293 § 1 k.s.h., orzekanie na podstawie art. 415 k.c. narusza zakaz orzekania ponad żądanie.

W odniesieniu do drugiej kwestii glosatorka podkreśliła, że należy zaaprobować pogląd Sądu Najwyższego wskazany w analizowanym rozstrzygnięciu, wedle którego syndyk masy upadłościowej ma uprawnienie do wytoczenia powództwa przeciwko członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną tej spółce na podstawie art. 293 k.s.h. Jednocześnie wskazała na problem prawny polegający na tym, że powództwo wytaczane przez syndyka z tego przepisu nie zostanie poprzedzone podjęciem uchwały Zgromadzenia Wspólników (art. 228 pkt 2 k.s.h.). Podjęcie takiej uchwały jest koniecznym wymogiem powództwa z art. 293 k.s.h., a jej brak skutkować powinien oddaleniem powództwa z braku legitymacji czynnej po stronie powoda. W dalszej kolejności glosatorka zwróciła uwagę na tę okoliczność, że z uwagi na ogłoszenie upadłości organy korporacyjne spółki nie mogą, w konsekwencji, sprawować zarządu nad majątkiem spółki, co prowadzi do sytuacji, w której zgromadzenie wspólników nie mogłoby podjąć uchwały w przedmiocie dochodzenia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przy sprawowaniu zarządu. Uprawnienia do zarządzania majątkiem spółki przejmuje w przypadku ogłoszenia upadłości syndyk. Konkludując, autorka glosy przyznała, że Sąd Najwyższy doszedł do słusznych wniosków, iż w przypadku ogłoszenia upadłości syndyk ma uprawnienie do wytoczenia powództwa przeciw członkowi zarządu o naprawienie szkody wyrządzonej spółce bez uchwały zgromadzenia wspólników.

W konkluzjach autorka komentarza doszła do następujących wniosków: „Kwestia legitymacji syndyka do wytoczenia powództwa z art. 293 k.s.h. bez uchwały zgromadzenia wspólników wskazanej w art. 228 pkt 2 k.s.h. nie jest uregulowana w przepisach powszechnie obowiązującego prawa. (...) W omawianym wyroku SN zajął jednoznaczne stanowisko, co powinno ułatwić dochodzenie podobnych roszczeń w przyszłości. Uzna-

nie, że syndyk ma legitymację do wytoczenia powództwa przeciwko członkowi zarządu na podstawie art. 293 k.s.h. ma przy tym doniosłe znaczenie zarówno dla postawionej w stan upadłości spółki, jak i jej wierzycieli”. W dalszej kolejności glosatorka zauważyła także, że „stwierdzenie o legitymacji syndyka do wytoczenia powództwa przeciwko członkowi zarządu, bez konieczności uzyskania zgody zgromadzenia wspólników wyrażonej w drodze uchwały, ma także pozytywny wpływ na postępowanie upadłościowe spółki. Otwarta bowiem zostaje droga do odzyskania przez syndyka do masy upadłościowej tych środków o jaki uszczuplony został majątek spółki w wyniku działań członka zarządu”. Podsumowując swoje rozważania, glosatorka wyraziła pogląd, zgodnie z którym powyższa kwestia, wobec braku jednoznacznej regulacji, powinna być wprost uregulowana przez ustawodawcę.

Glosy do wyroku opracowali również: A. Cybulska-Bienioszek (Doradca Restrukturyzacyjny 2019, nr 4, s. 138), K. Ochocińska (MoP 2021, nr 1, s. 51) oraz P. Słup (Glosa 2021, nr 1, s. 86), a komentarzem opatrzyli go F. Ostrowski i J. Kowalski (MPH 2020, nr 1, s. 43). Wyrok został omówiony także przez P. Popardowskiego w przeglądach orzecznictwa (Glosa 2019, nr 4, s. 10 i Rocznik Orzecznictwa i Piśmiennictwa z Zakresu Prawa Spółdzielczego oraz Prawa Spółek Handlowych 2020, s. 427) oraz przez J. Kruczalak-Jankowską (*Na pograniczu prawa handlowego i upadłościowego. Uwagi na tle wyroku Sądu Najwyższego z 8.05.2019 r., V CSK 207/18*, w: *Sto lat polskiego prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Kidybie*, red. M. Dumkiewicz, J. Szczotka, K. Kopaczyńska-Pieczniak, t. 2, Warszawa 2020, s. 1114).

(opracował Przemysław Gumiński)

*

Udzielenie przez zależną spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością poręczenia na wekslu wystawionym przez członka zarządu dominującej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wymaga zgody zgromadzenia wspólników spółki dominującej (art. 15 § 2 k.s.h.).

(uchwała z 24 stycznia 2020 r., III CZP 52/19, K. Weitz, A. Kozłowska, K. Strzelczyk, OSNC 2020, nr 10, poz. 85; BSN 2020, nr 1, s. 11; *Rej. 2020*,

nr 2, s. 158; R.Pr. Zeszyty Naukowe 2020, nr 1, s. 244; Glosa 2020, nr 4, s. 98; MoP 2020, nr 5, s. 227; MoP 2023, nr 1, dodatek, s. 7)

Komentarz

Radosława L. Kwaśnickiego i Piotra Letolca, Monitor Prawniczy 2023, nr 1, dodatek, s. 7

Komentarz jest zasadniczo krytyczny.

W pierwszej kolejności autorzy zwrócili uwagę, że zagadnienie wykładni art. 15 § 2 k.s.h. nie było szerzej analizowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Wskazali, że w komentowanej uchwale Sąd ten opowiedział się za pełnieniem przez ten przepis funkcji ochronnej. Podkreślili, że Sąd Najwyższy słusznie zauważył, iż „możliwe są sytuacje, gdy funkcjonariusze spółek kapitałowych będą tak kształtować działalność spółki, aby zaspokoić partykularne interesy, a nie dążyć do jej rozwoju i zapewnienia bezpieczeństwa finansowego”.

Następnie glosatorzy wyrazili pogląd, że „posłużenie się przez SN zasadami wykładni funkcjonalnej zostało nieco nadużyte, kosztem wykładni literalnej”. Doprecyzowali też, że nie sposób podzielić poglądu Sądu Najwyższego uznającego, iż „zasadne jest stosowanie wykładni innej niż literalna w odniesieniu do wskazanych w § 2 komentowanego przepisu słów »umowy wymienionej w § 1«”. Następnie autorzy komentarza stwierdzili, że „nieuprawniony zdaje się być pogląd, że art. 15 § 2 k.s.h. wymaga zastosowania wykładni funkcjonalnej”, gdyż każde jej zastosowanie, wobec braku ku temu przesłanek, „powoduje, że podmioty niebędące profesjonalistami nie są w stanie wyinterpretować z przepisów prawa wniosków, do których doszła judykatura i doktryna. Sądy, w tym Sąd Najwyższy, powinny dążyć w związku z tym do wykładania przepisów prawa w sposób jak najprostszy i korespondujący z literalnym brzmieniem przepisów”.

W dalszej kolejności autorzy glosy wyrazili pogląd, zgodnie z którym: „Przedmiotowa uchwała – pomimo chęci przyznania szerszej ochrony spółce dominującej – *de facto* długofalowo spowodować może skutek w postaci zmniejszenia ochrony kontrahentów spółek kapitałowych, którzy – działając w dobrej wierze – mogą nie być świadomi, że dla danej transakcji konieczne będzie uzyskanie zgody właściwego organu tej spółki, jako że obowiązek taki nie wynika wprost z przepisów”.

Konkludując, autorzy komentarza stwierdzili, że analiza przedmiotowej uchwały Sądu Najwyższego prowadzi do wniosku, iż „kontrahenci spółek kapitałowych powinni – z najdalej idącej ostrożności – każdorazowo wymagać od spółki zależnej przedłożenia zgody właściwego jej organu na zawarcie umowy, której konstrukcja zakładałaby świadczenie »na rzecz« piastuna spółki dominującej względem tej spółki zależnej”. Glosatorzy wyrazili także zapatrywanie, że wprawdzie przyjęte przez Sąd Najwyższy w komentowanej uchwale rozwiązania prawne nie powinny spotkać się z akceptacją, to zważywszy na powagę i autorytet tego Sądu, uchwała ta posłuży „za istotny głos w dyskusji na temat obowiązku uzyskania zgody zgromadzenia wspólników albo walnego zgromadzenia spółki dominującej na zawarcie przez spółkę zależną umowy »na rzecz« funkcjonariuszy spółki dominującej”.

Komentowane rozstrzygnięcie opatrzyła glosą również P. Maliszewska (Glosa 2020, nr 4, s. 98).

(opracował Przemysław Gumiński)

*

teza oficjalna

Termin przewidziany w art. 584 k.s.h., w którym wierzyciel może wytoczyć powództwo przeciwko byłemu wspólnikowi z tytułu odpowiedzialności za zobowiązania spółki przekształcanej powstałe przed dniem przekształcenia na dotychczasowych zasadach, jest terminem zawitym.

teza opublikowana w Monitorze Prawniczym

Termin, wskazany w art. 584 Kodeksu spółek handlowych, w którym możliwe jest wytoczenie powództwa przeciwko byłemu wspólnikowi w ramach odpowiedzialności za zobowiązania spółki przekształcanej powstałe przed dniem przekształcenia, ma charakter prekluzji sądowej.

(wyrok z 21 lutego 2020 r., I CSK 562/18, D. Dończyk, A. Owczarek, K. Strzelczyk, OSNC 2020, nr 11, poz. 98; BSN 2020, nr 5–6, s. 17; Glosa 2020, nr 4, s. 7; MoP 2023, nr 1, dodatek, s. 32)

Komentarz

Krzysztofa Wróbla i Adriany Płatek, Monitor Prawniczy 2023, nr 1, dodatek, s. 32

Komentarz ma charakter aprobujący.

Komentatorzy wskazali, że Sąd Najwyższy, stosując wykładnię systemową, podzielił pogląd wyrażony w uchwałach z 9 lutego 2017 r.: III CZP 98/16 (OSNC 2017, nr 10, poz. 109) i III CZP 113/16 (OSNC 2019, nr 1, poz. 1), iż wskazany w art. 584 k.s.h. termin jest terminem prekluzyjnym sądowym. Ma to służyć ochronie wierzycieli. Znaczenie tej wykładni wynika z analogicznego charakteru terminów określonych w art. 574 i 584 k.s.h.

W ocenie autorów pogląd Sądu Najwyższego utrwała wykładnię omawianych przepisów w kwestii umocnienia ochrony wierzycieli i jest to prawidłowy kierunek. Komentatorzy zaznaczyli jednak, że to ustawodawca powinien uregulować ten problem.

Zdaniem komentatorów stanowisko Sądu Najwyższego jest ważne z perspektywy wierzycieli. Uwzględniając czas rozpoznawania spraw przez sądy, konieczne jest przyznanie skuteczności czynności dokonanej w celu przerwania biegu przedawnienia, bez względu na termin, w jakim zakończy się postępowanie sądowe. Inna interpretacja skutkowałaby brakiem faktycznej możliwości realizacji swoich praw i przerzuceniem odpowiedzialności za czas trwania postępowań sądowych na wierzycieli.

Komentatorzy podkreślili, że efektywne chronienie wierzycieli jest ważne z perspektywy bezpiecznego obrotu gospodarczego. Z tego powodu dokonanie niezbędnych kroków mających na celu przerwanie terminu przedawnienia, a co za tym idzie ochronę swoich praw, uznać trzeba za odpowiednie dla skuteczności dokonanych czynności.

(opracowała Sylwia Janas)

teza oficjalna

Wniosek o wpis spółki do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, złożony po dniu 31 grudnia 2015 r. przez ujawnioną w rejestrze handlowym spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, podlega odrzuceniu przez sąd rejestrowy (art. 9 ust. 2a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz art. 199 § 1 pkt 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

teza opublikowana w Monitorze Prawniczym

1. Wniosek o wpis spółki do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, złożony po 31.12.2015 r. przez ujawnioną w rejestrze handlowym spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, podlega odrzuceniu przez sąd rejestrowy (art. 9 ust. 2a ustawy z 20.8.1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, t. jedn.: Dz.U. z 1997 r. Nr 121, poz. 770 ze zm. oraz art. 199 § 1 pkt 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

2. Artykuł 9 ust. 2a i 2b ustawy z 20.8.1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym nie pozostaje w kolizji merytorycznej z art. 12 i 13 dyrektywy 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 16.9.2009 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno współników, jak i osób trzecich.

(postanowienie z 4 września 2020 r., II CSK 777/18, A. Piotrowska, P. Grzegorzczak, K. Pietrzykowski, OSNC 2021, nr 4, poz. 29; BSN 2020, nr 11, s. 6; MPH 2022, nr 1, s. 43; MoP 2023, nr 1, dodatek, s. 21)

Komentarz

Karola Macieja Szymańskiego i Anny Urbaniak, Monitor Prawniczy 2023, nr 1, dodatek, s. 21

Komentarz ma charakter aprobujący.

Autorzy przyznali słuszność pogładowi Sądu Najwyższego wyrażonemu w przedmiotowym postanowieniu, zgodnie z którym przedmiot regu-

lacji art. 9 ust. 2a i 2b ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym z art. 12 i 13 dyrektywy 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno współników, jak i osób trzecich [odpowiednio art. 11 i 12 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek] – nie jest tożsamy. Glosatorzy zauważyli, że wyżej wskazane przepisy dyrektyw „dążą do wprowadzania w krajowych systemach prawnych rozwiązań ograniczających możliwość powoływania się na wadliwości umowy spółki, statuujących ograniczenia czasowe dla efektywnego podnoszenia takiego zarzutu albo przypisujące wpisowi spółki w rejestrze funkcje sanujące”. Tymczasem, jak wskazali autorzy komentarza, art. 9 ust. 2a i 2b Przepisów wprowadzających ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym „reguluje zupełnie inną kwestię – skutek niezłożenia w terminie wniosku o zarejestrowanie w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez spółkę wpisaną do dawnego rejestru handlowego”. W dalszej kolejności komentatorzy zwrócili uwagę na okoliczność, że „Ustawodawca stworzył warunki umożliwiające przez kilkanaście lat złożenie wniosku o wpis do rejestru przedsiębiorców KRS spółek zarejestrowanych w dawnym rejestrze handlowym. Podmioty prowadzące działalność gospodarczą powinny należycie dbać o swoje interesy, a co za tym idzie mieć świadomość istnienia konieczności składania odpowiednich wniosków do sądu rejestrowego zachowując ustawowe terminy. Uporczywy brak realizacji takich obowiązków, ale też zapewne innych obowiązków sprawozdawczych przez profesjonalne podmioty wskazywałby na ich nieaktywność uzasadniającą wykreślenie z rejestru, co miało też charakter oczyszczający dla obrotu gospodarczego”. Swoje rozważania autorzy komentarza zakończyli uwagą, że „omawiane postanowienie należy rozpatrywać tylko pod kątem skutków złożenia po dniu 31.12.2015 r. przez spółkę ujawnioną w rejestrze handlowym wniosku o wpis do rejestru przedsiębiorców KRS – i w tym zakresie jest to niewątpliwie trafne orzeczenie”.

(opracował Przemysław Gumiński)

teza oficjalna

Nabycie własności nieruchomości na podstawie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nie wpływa na bieg zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu przez posiadacza urzędzeń przesyłowych posadowionych na tej nieruchomości.

teza opublikowana w Orzecznictwie Sądów Polskich

Nabycie własności nieruchomości przez posiadacza służebności na podstawie ustawy z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1347) nie wpływa na bieg zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

(postanowienie z 13 listopada 2020 r., IV CSK 105/19, A. Kozłowska, M. Koba, K. Tyczka-Rote, OSNC 2021, nr 7–8, poz. 53; BSN 2021, nr 6, s. 6; OSP 2023, nr 10, poz. 77, s. 16)

Glosa

Małgorzaty Balwickiej-Szczyrby, Orzecznictwo Sądów Polskich 2023, nr 10, poz. 77, s. 24

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka w pełni zaakceptowała zaprezentowane w orzeczeniu stanowisko Sądu Najwyższego, że oddalenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu było uzasadniane wcześniejszym nabyciem przez przedsiębiorcę przesyłowego tego prawa w drodze zasiedzenia.

Komentatorka za trafne uznała zapatrywanie Sądu Najwyższego, który nie podzielił koncepcji wnioskodawcy co do zawieszenia biegu zasiedzenia służebności w okresie do 1999 r., z tego powodu, że uwarunkowania polityczne i relacje Państwo – Kościół Katolicki dopiero na skutek uchwalenia wspomnianej ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej pozwoliły wnioskodawcy – ugodą z 1999 r. – na odzyskanie utraconej w przeszłości własności. Zdaniem autorki przyczyną zawieszenia biegu terminu zasie-

dzenia nie może stanowić istniejący stan prawny, a tym bardziej brak wprowadzenia do porządku prawnego takiej czy innej regulacji. Okoliczność uchwalenia ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej 17 maja 1989 r., a w konsekwencji – zawarcie ugody, na podstawie której wnioskodawca nabył własność nieruchomości od Skarbu Państwa w 1999 r., nie wykluczały podejmowania działań przerywających bieg terminu zasiedzenia służebności przez poprzednika prawnego wnioskodawcy w okresie do roku 1999. Jednak wnioskodawca nie wykazał podejmowania takich działań.

Autorka zaproponowała modyfikację tezy orzeczenia, podnosząc, że bieg zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu bądź służebności przesyłu odnosi się do posiadacza służebności (posiadacza prawa), a więc podmiotu, który korzysta z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu. Komentatorka wyjaśniła, że podmiot ten powinien pozostawać właścicielem urządzeń przesyłowych i korzystać z nieruchomości w związku z ich budową i utrzymywaniem, aby w okolicznościach sprawy można było mówić o posiadaniu służebności *quasi-przesyłowej* lub służebności przesyłu. Glosatorka wskazała, że przedmiotem zasiedzenia jest prawo – służebność, a przedmiotem tego prawa – nieruchomość, na której znajdują się urządzenia przesyłowe.

Wedle autorki skorygowana teza głosowanego postanowienia powinna brzmieć: „Nabycie własności nieruchomości na podstawie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nie wpływa na bieg zasiedzenia służebności przez jej posiadacza”.

(opracowała Anna Tomasiuk)

*

Pociągnięcie bieglego sądowego do odpowiedzialności za szkodę powstałą na skutek sporządzenia wadliwej opinii wymaga wykazania, że miał świadomość, iż opinia jest wadliwa, oraz przewidywał skutek, jaki ona wywoła w toczącym się postępowaniu. To, że dokumentacja, na której podstawie sporządził opinię, jest niepełna, nie

przesądza winy biegłego w szczególności wtedy, gdy sygnalizował to w treści opinii.

(wyrok z 15 stycznia 2021 r., V CSKP 201/21, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, K. Strzelczyk, MoP 2021, nr 4, s. 167)

Glosa

Anety Palecznej, Wiadomości Ubezpieczeniowe 2022, nr 1, s. 109

Glosa jest częściowo krytyczna.

Autorka podkreśla, że rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego idzie w prawidłowym kierunku, jednak nadmiernie oparto się na konsekwencjach prawnych wynikających z art. 233 § 4a k.k. Sąd Najwyższy zbyt pobieżnie ocenił charakter relacji pomiędzy biegłym a organem procesowym, odłączając biegłego od działalności innych uczestników postępowania sądowego. Zdaniem autorki należy to ocenić negatywnie, zwłaszcza z uwagi na brak regulacji szczegółowych dotyczących zakresu i przesłanek odpowiedzialności biegłego. Uproszczenia w tym zakresie mogą skutkować tym, że rozstrzygnięcie negatywne dla jednej ze stron będzie zawsze przypisane biegłemu, który w ramach postępowania sporządził opinię niesatysfakcjonującą dla tej strony. Biegły będzie odpowiadać zatem również za niekompletność materiału dowodowego lub zaniechanie przez jedną ze stron skorzystania z dostępnych jej instrumentów prawnych w ramach procesu lub poza nim. Brak szczegółowych regulacji ustawowych oraz stanowisko praktyki orzeczniczej doprowadziło autorkę do wysunięcia postulatu *de lege ferenda*, aby jedną z przesłanek wpisu na listę biegłych sądowych było zawarcie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przez biegłego.

W ramach rozważań szczegółowych autorka wskazuje, że nadmiernym uproszczeniem jest przyjęcie, iż prawidłowość prawomocnego wyroku wydanego z wykorzystaniem opinii nie ma wpływu na odpowiedzialność biegłego za wadliwą opinię. Sąd Najwyższy wyraźnie podkreślił, że taki wyrok nie ekskulpuje biegłego. Zdaniem autorki w tak kategorycznie sformułowanej ocenie Sądu Najwyższego zabrakło rozważań co do charakteru relacji pomiędzy biegłym a organem procesowym, a tym samym wpływu organu procesowego na formę, treść i zakres opinii biegłego. Komentatorka podkreśla, że stosunek prawny między biegłym a or-

ganem zlecającym sporządzenie opinii biegłego opiera się na zasadach procesowych, czyli przepisach prawa publicznego, a jednocześnie nie jest to relacja między dwiema równymi sobie stronami. Organ powołujący biegłego jednostronnie decyduje o powstaniu tego stosunku prawnego, zakresie czynności biegłego, formie opinii biegłego, wysokości wynagrodzenia biegłego oraz terminie sporządzenia opinii. Opinia biegłego jest instrumentem, za pomocą którego organ bada materiał dowodowy. W rezultacie biegły jest powiązaniem elementu stanu faktycznego wymagającego specjalistycznej wiedzy z organem procesowym, pod warunkiem, że to sąd rozporządza zebrany materiał dowodowy, w tym sporządzoną przez biegłego opinią biegłego. W konsekwencji to organ procesowy ocenia kompletność, jasność i jednoznaczność opinii, kierując się zasadami prawidłowego rozumowania, wiedzy i doświadczenia życiowego. Z tej perspektywy zasadne wydaje się rozważenie odpowiedzialności Skarbu Państwa za działanie biegłego na podstawie art. 430 k.c., jednak przepis ten jest pomijany przez praktykę orzeczniczą. W konsekwencji, zdaniem autorki, nie sposób zgodzić się z tezą o samodzielnej odpowiedzialności deliktowej biegłego za nieprawidłowo sporządzoną opinią biegłego, niezależnie od przebiegu samego procesu. Komentatorka zauważa, że przyjęcie stanowiska Sądu Najwyższego prowadzi do wyłączenia odpowiedzialności Skarbu Państwa w większości spraw, w których przeprowadzano dowód w postaci opinii sporządzonej przez biegłego.

Autorka zauważa też, że szczegółowej analizy wymaga ocena powiązania kauzalnego między opinią biegłego a szkodą doznaną przez stronę w następstwie orzeczenia sądowego. Ze względu na charakter opinii biegłego jako dowodu oraz mając na względzie kryteria jej oceny przez sąd, można postawić tezę, że normalną konsekwencją sporządzenia opinii o określonej treści nie jest wydanie przez sąd orzeczenia odpowiadającego tej opinii. W przeciwnym razie wynik postępowania byłby znany już w chwili wydania opinii, a orzeczenia wydawane byłyby w zasadzie przez biegłych, a nie przez sąd. Dodatkowo autorka wskazuje, że na wynik procesu może mieć wpływ szereg innych okoliczności, jak zwłaszcza zachowanie stron zarówno w sytuacji, która zakończyła się konfliktem między nimi, jak też w toku postępowania sądowego. Sama opinia może podlegać krytyce obu stron, a strony mogą sprzeciwić się tej opinii wszelkimi

dostępnymi środkami dowodowymi, żądać powołania innego biegłego lub sporządzenia opinii uzupełniającej. Należy też uwzględnić, że na opinię biegłego wpływa sposób sformułowania tezy dowodowej przez sąd, gdyż biegły jest związany tą tezą.

Zdaniem autorki Sąd Najwyższy trafnie zwrócił uwagę na konsekwencje wynikające z art. 233 § 4a k.k. Komentatorka podkreśla, że w świetle tego przepisu, oprócz obiektywnego fałszu, opinia powinna być nieprawdziwa także w sensie subiektywnym. Przy ocenie tej ostatniej kwestii należy zwrócić szczególną uwagę na wyznaczenie granicy pomiędzy zamiarem ewentualnym a nieumyślnością. Ustalenia dotyczące zamiaru ewentualnego nie mogą opierać się na fragmentarycznych faktach dotyczących dokonanych działań, lecz powinny stanowić konieczny wniosek wynikający z całokształtu okoliczności sprawy. W sprawie, której dotyczy glosowane orzeczenie, biegły wskazywał na niekompletność dokumentacji budowlanej, a nawet samodzielnie zwracał się do organów władzy publicznej o jej udostępnienie. W rezultacie opinia biegłego została sporządzona wyłącznie na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, uzyskanych od organu oraz na podstawie oględzin. Ponieważ biegły w sporządzonej opinii zgłosił zastrzeżenia, nie przewidział on możliwości popełnienia czynu zabronionego, a tym bardziej nie wyraził zgody na takie popełnienie. W konsekwencji nie można było przypisać biegłemu nawet zamiaru ewentualnego.

(opracował Łukasz Węgrzynowski)

*

Nie można odrywać pojęcia organu spółki od tego, czy pozostaje on obsadzony przez piastuna. W razie nieobsadzenia nie istnieje organ spółki.

(wyrok z 24 lutego 2021 r., III CSKP 35/21, T. Szanciło, J. Grela, K. Zaradkiewicz)

Glosa

Zbigniewa Kuniewicza, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2023, nr 7, s. 36

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Autor wskazuje na dwie główne tezy wyroku. Podziela pierwszą z nich, zgodnie z którą powołanie nowych członków zarządu wspólnej kadencji spółki akcyjnej skutkuje rozpoczęciem nowej kadencji tego organu. Przedstawia dodatkowe argumenty na poparcie tej tezy. Wskazuje, że najważniejszą regulacją wynikającą z art. 369 § 3 k.s.h. jest obowiązek utraty mandatu przez członka zarządu powołanego w trakcie jego kadencji z chwilą upływu kadencji pozostałych, powołanych chronologicznie wcześniej, członków zarządu. Przepis ten nie daje jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, co się dzieje, gdy przedwcześnie zakończy się kadencja wszystkich członków zarządu. Autor zgadza się jednak z Sądem Najwyższym, że do przyjęcia ciągłości kadencji zarządu konieczne jest dalsze sprawowanie mandatu przez co najmniej jednego z jego dotychczasowych członków. Jego zdaniem nie wynika to jednak z art. 42 k.c., który odnosi się do braku organu, nie zaś do jego kadencji. Glosator przywołuje jednocześnie przykłady normatywne, z których wynika różnica pomiędzy utratą mandatu przez piastuna organu, kadencją samego organu. Wskazuje jednocześnie, że w przypadku organów spółek kapitałowych uniezależnienie kadencji organu od utraty mandatu przez wszystkich jego piastunów możliwe byłoby tylko w przypadku zawarcia odpowiedniego postanowienia w statucie spółki, co nie zaszło w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy.

Glosator nie zgadza się z drugą częścią rozumowania Sądu Najwyższego, wedle której wraz z powołaniem nowego zarządu wspólnej kadencji następuje odwołanie dotychczasowych jego członków. Podkreśla, że odwołanie członka organu jest czynnością prawną i nie następuje *ex lege*, np. na skutek powołania innej osoby na członka tego organu. Autor wskazuje na brak podstawy prawnej do takiego rozumowania, w szczególności że art. 385 k.s.h., zawierający mechanizm analogiczny do zastosowanego przez Sąd Najwyższy, nie odnosi się do zarządu spółki akcyjnej, lecz do rady nadzorczej. W przepisach regulujących powołanie zarządu brakuje natomiast jego odpowiednika.

Glosator odniósł się również krytycznie do zbyt rozbudowanego sposobu przedstawienia stanu faktycznego sprawy, zaciemniającego ustalenia sądów *meriti* istotne dla rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.

(opracowała Anna Dorabalska)

Chronione na podstawie art. 59 k.c. roszczenie musi istnieć w chwili dokonywania czynności uniemożliwiającej jego realizację, a także w chwili wydania wyroku i być skonkretyzowane. Roszczenie przedawnione istnieje, a gdy toczy się postępowanie zmierzające do jego zrealizowania, to o tym, czy zostanie uwzględnione w warunkach podniesienia zarzutu jego przedawnienia, rozstrzygnie sąd, przed którym jest dochodzone, nie zaś sąd rozpoznający skargę wniesioną na podstawie art. 59 k.c.

(wyrok z 12 maja 2021 r., IV CSKP 33/21, A. Piotrowska, M. Romańska, K. Strzelczyk, OSNC-ZD 2022, nr 2, poz. 24; BSN 2021, nr 12, s. 21; MoP 2023, nr 1, s. 55)

Glosa

Kamila Wielgusa, *Palestra* 2023, nr 7, s. 22

Glosa ma charakter krytyczny.

We wstępnych rozważaniach autor wyjaśnił, że krytyczne uwagi zaprezentowane w omawianej glosie odnoszą się do argumentacji prawnej zawartej w uzasadnieniu komentowanego wyroku. Komentator krytycznie ocenił pogląd Sądu Najwyższego, że „Roszczenie przedawnione istnieje, a gdy – jak w niniejszej sprawie – toczy się postępowanie zmierzające do jego zrealizowania, to o tym, czy zostanie uwzględnione w warunkach podniesienia zarzutu jego przedawnienia, rozstrzygnie sąd, przed którym jest dochodzone”. W ocenie autora roszczenie, które jest przedawnione, nie może być uznane za istniejące. Jest to konsekwencja przyjęcia poglądu, że konstytutywną cechą roszczenia jest jego zaskarżalność. Roszczenie przedawnione przekształca się natomiast w „uprawnienie do domagania świadczenia”. W konkluzji komentator uznał, że roszczenie, które jest przedawnione, nie jest roszczeniem w rozumieniu art. 59 k.c.

Autor zakwestionował także stanowisko Sądu Najwyższego, w świetle którego zarzut przedawnienia może być uwzględniany tylko w postępowaniu przeznaczonym do dochodzenia treści przedawnionego obowiązku świadczenia (a nie dochodzenia uprawnienia z art. 59 k.c.). W tej części rozważań komentator – po uprzednim wyjaśnieniu charakteru prawnego instytucji przedawnienia i zaprezentowaniu koncepcji doktrynalnych funkcjonujących w nauce prawa – stanął na stanowisku, że wię-

cej argumentów przemawia za uznaniem przedawnienia za instytucję materialnoprawną. Przyjęcie tej koncepcji oznacza natomiast, że wyłączenie zaskarżalności przedawnionego roszczenia następuje już z chwilą podniesienia zarzutu przedawnienia, niezależnie od tego, czy nastąpiło to w procesie, czy też poza nim. W konsekwencji w ocenie autora, wbrew argumentacji zaprezentowanej w uzasadnieniu głosowanego wyroku, zarzut przedawnienia roszczenia, o którym mowa w hipotezie art. 59 k.c., może zostać skutecznie podniesiony także w procesie z art. 59 k.c.

Komentator stwierdził również, że akcja procesowa z art. 59 k.c. nie może obejmować roszczenia przedawnionego. Ochrona, jaką zapewnia art. 59 k.c., jest bowiem ściśle związana z zaskarżalnością roszczenia. Istnienie zatem roszczenia przedawnionego, a więc niezaskarżalnego, wyklucza możliwość objęcia go ochroną z art. 59 k.c. W sytuacjach wyjątkowych dopuszczalne jest jednak uznanie, że podniesienie zarzutu przedawnienia roszczenia objętego hipotezą art. 59 k.c. stanowiło nadużycie prawa (art. 5 k.c.).

Głosę do komentowanego wyroku opracował także G. Wołak (MoP 2023, nr 1, s. 55).

(opracował Wojciech Radkiewicz)

*

W umowie o roboty budowlane nie jest dopuszczalne uzależnienie zapłaty całości należnego wykonawcy wynagrodzenia od warunku w rozumieniu art. 89 k.c., skoro zapłata wynagrodzenia należy do elementów przedmiotowo istotnych tej umowy (art. 647 k.c.).

Dopuszczalne jest uzależnienie wymagalności roszczenia o zapłatę wynagrodzenia od spełnienia przez wykonawcę dodatkowych świadczeń ubocznych lub dokonania określonych aktów staranności, a więc zachowań, które są uzależnione wyłącznie od wykonawcy lub osób, którymi się posługuje. Tego rodzaju postanowienie umowne nie jest warunkiem w rozumieniu art. 89 k.c., ale przesłanką, którą należy spełnić, aby przyjąć, że roszczenie o spełnienie świadczenia wzajemnego stało się wymagalne.

(wyrok z 2 czerwca 2021 r., II CSKP 7/21, J. Widło, T. Szanciło, M. Łochowski, OSNC 2022, nr 3, poz. 32; BSN 2022, nr 1, s. 69; MoP 2023, nr 10, s. 686)

Glosa

Kamila Dolniaka, Monitor Prawniczy 2023, nr 10, s. 686

Glosator wskazał, że trafny jest wyrażony w komentowanym orzeczeniu przez Sąd Najwyższy pogląd, iż uzależnienie powstania roszczenia o wynagrodzenie z tytułu umowy o roboty budowlane od zdarzenia przyszłego i niepewnego w rozumieniu art. 89 k.c. nie jest dopuszczalne. Takie postanowienie sprawiałoby, że umowa stałaby się warunkowo wzajemna i odpłatna. Strony umowy o roboty budowlane nie mogą ingerować w stosunek zobowiązaniowy powstały na gruncie tej umowy, który jest wzajemny i ekwiwalentny, w ten sposób, że zastrzegają spełnienie świadczenia zapłaty od zdarzenia przyszłego i niepewnego. Pozbawia to umowę o roboty budowlane charakteru wzajemnego i byłoby nieważne jako sprzeczne z naturą stosunku prawnego.

Zdaniem autora wątpliwości budzi natomiast ograniczenie przez Sąd Najwyższy powyższego rozumowania tylko do „całego wynagrodzenia” z tytułu umowy o roboty budowlane. W praktyce obrotu gospodarczego świadczenie inwestora w postaci wynagrodzenia często jest dokonywane w częściach, odpowiednio do ukończenia częściowych robót przez wykonawcę. Powyższe może prowadzić do nietrafnego wniosku, że częściowa zapłata wynagrodzenia nie stanowi świadczenia wzajemnego, bowiem może to skutkować ukształtowaniem umowy, w którym postanowienia będące warunkiem, w rozumieniu art. 89 k.c., będą dotyczyć tylko pewnej części wynagrodzenia, a innej części już nie. W konsekwencji przyjęte przez Sąd Najwyższy określenie „całego wynagrodzenia” może prowadzić do niekorzystnej interpretacji komentowanego orzeczenia przez inwestorów w sporach z wykonawcami. Zdaniem autora nieważność omawianych postanowień, jako sprzecznych z naturą stosunku z umowy o roboty budowlane, powinna obejmować wszystkie postanowienia, które uzależniałyby roszczenie o wypłatę wynagrodzenia od warunku w rozumieniu art. 89 k.c. i pogląd ten jest aktualny niezależnie od tego, czy dotyczą całego wynagrodzenia, czy jedynie jego części.

Glosator odniósł się również do występującej w praktyce obrotu kwestii uzależniania wypłaty wynagrodzenia od działania lub zaniechania inwestora, w sytuacji gdy wykonawca zobowiązany był przedłożyć inwestorowi protokół odbioru robót budowlanych podpisany przez wykonawcę i inspektora nadzoru, a inwestor odmawia podpisania tego protokołu. Autor wskazał, że w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego powszechnie akceptowane jest prawo inwestora do odmowy odbioru obiektu, gdy jest on dotknięty wadą istotną, czyli taką, która sprawia, iż istnieje obiektywny brak możliwości użytkowania przedmiotu umowy zgodnie z przeznaczeniem i celem w niej określonym. Natomiast pogląd, że wymagalność roszczenia wykonawcy o wynagrodzenie jest uwarunkowana samym spisaniem protokołu końcowego odbioru, jest trudny do obrony. Przyjęcie takiego stanowiska uzależniałoby wynagrodzenie wykonawcy od zdarzenia przyszłego i niepewnego, jakim jest zachowanie inwestora. Sytuacja, w której inwestor nie będzie miał woli podpisania protokołu odbioru końcowego, nie kwalifikuje się jako czynność uzależniona od postępowania wykonawcy. W glosowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy nie przesądził jednak o nieważności klauzuli umownej zawierającej takie zastrzeżenie i ograniczył się do stwierdzenia, że wymagalność roszczenia o wynagrodzenie nie zależy od protokołu końcowego odbioru. Zdaniem autora wykładnia dokonana przez Sąd Najwyższy w tej kwestii byłaby przydatna przy analizie zapisów umownych występujących w praktyce obrotu.

(opracował Radosław Nowaczewski)

*

teza oficjalna

1. Aktywność procesowa interwenienta ubocznego, aby była procesowo skuteczna, musi dotyczyć rzeczywistego przedmiotu sprawy.

2. Dwaj kierujący pojazdami będący współsprawcami wypadku odpowiadają solidarnie za szkodę wyrządzoną ruchem pojazdów (art. 441 § 1 k.c.). Z kolei ubezpieczyciele, których ze sprawcami łą-

czą umowy ubezpieczenia komunikacyjnego (OC), ponoszą odpowiedzialność *in solidum*, gdyż brak przepisu, który w opisanej sytuacji wprowadzałby odpowiedzialność solidarną. Do rozliczeń między tymi ubezpieczycielami znajdują zastosowanie przepisy o zobowiązaniach solidarnych stosowane *per analogiam*.

3. Zwolnienie ubezpieczyciela z długu, następujące w ugodzie zawartej przez tego ubezpieczyciela z poszkodowanym, powoduje, iż wygasa roszczenie o zapłatę odszkodowania przysługujące uprzednio poszkodowanemu bezpośrednio od ubezpieczyciela (tzw. *actio directa*). Ugoda, jako wywierająca skutki prawne tylko między jej stronami, nie powoduje jednak zwolnienia tego ubezpieczyciela z odpowiedzialności, którą przyjął na siebie w umowie ubezpieczenia OC względem objętego tym ubezpieczeniem podmiotu odpowiedzialnego za szkodę komunikacyjną. Jeśli zatem poszkodowany skieruje swe żądanie wprost do podmiotu ubezpieczonego, to ubezpieczyciel będzie zobligowany do zapłaty odszkodowania, a to w ramach realizacji swego obowiązku wynikającego z umowy OC. Ugoda w opisanej sytuacji nie ma wpływu na zwolnienie z odpowiedzialności ubezpieczonego sprawcy szkody lub – tym bardziej – współsprawcy szkody ubezpieczonego przez innego ubezpieczyciela OC czy też samego tego innego ubezpieczyciela OC.

teza opublikowana w Gdańskich Studiach Prawniczych

Ugoda zawarta między ubezpieczycielem a poszkodowanym nie dotyczy roszczenia odszkodowawczego przysługującego poszkodowanemu wobec ubezpieczającego, bowiem jest to roszczenie odmienne od ugadzanego. Aby ugoda poszkodowanego z ubezpieczycielem obejmowała jego roszczenie wobec ubezpieczającego, ugoda musi być wielostronna.

(wyrok z 22 października 2021 r., I CSKP 76/21, M. Manowska, B. Janiszewska, J. Misztal-Konecka, OSNC-ZD 2023, nr 1, poz. 5)

Glosa

Aleksandry Gnas, Gdańskie Studia Prawnicze 2023, nr 3, s. 196

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka zaakceptowała pogląd, że ugoda zawarta przez poszkodowanego z zakładem ubezpieczeń skutkuje wygaśnięciem jedynie bezpośredniego roszczenia o zapłatę odszkodowania. Podkreśliła, że *actio directa* i roszczenie kierowane przez poszkodowanego do ubezpieczającego stanowią dwa niezależne roszczenia. Uznała, że dokonana przez Sąd Najwyższy wykładnia art. 822 k.c. jest prawidłowa i zgodziła się z poglądem, iż zawarcie ugody między ubezpieczycielem a poszkodowanym o zrzeczenie się dalszych roszczeń nie obejmuje roszczeń, jakie poszkodowany może mieć do sprawcy. Rozpatrując praktyczne skutki wyroku, autorka podniosła, że zakłady ubezpieczeń prawdopodobnie podejmą próbę zawierania multilateralnych ugód, w ramach których ubezpieczający byłby trzecią stroną ugody.

(opracowała Agnieszka Gołąb)

*

Dla wyczerpania trybu, o którym mowa w art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, konieczne jest zaskarżenie odmowy uznania wierzytelności sprzeciwem do sędziego-komisarza, a w razie nieuwzględnienia sprzeciwu – wniesienie zażalenia do sądu upadłościowego.

(uchwała z 9 grudnia 2021 r., III CZP 96/20, J. Misztal-Konecka, B. Janiszewska, M. Krajewski, OSNC 2022, nr 7–8, poz. 73; BSN 2021, nr 12, s. 9; M.Pr.Bank. 2022, nr 9, s. 24)

Glosa

Pawła Wrzascza, Glosa 2023, nr 3, s. 34

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor zauważył, że Sąd Najwyższy w glosowanej uchwale doprecyzował zawarte w art. 145 Prawa upadłościowego i naprawczego pojęcie wyczerpania trybu przewidzianego ustawą i uznał, iż chodzi o wszelkie środki prawem przewidziane w celu dochodzenia swoich należności w postępowaniu upadłościowym. Postępowanie sądowe jest zatem wy-

jątkiem od zasady dochodzenia roszczeń w postępowaniu upadłościowym i może być podejmowane i prowadzone wyłącznie wtedy, gdy okaże się, że cel w nim nie został osiągnięty, choć wyczerpane zostały wszelkie instrumenty prawne do jego realizacji.

Komentator zaznaczył, że przepisy prawa nie mogą pozwalać wierzycielom na swobodny wybór trybu dochodzenia swoich praw. Dopuszczenie takiego postępowania oznaczałoby dowolność w wyborze przez strony rodzaju postępowań do dochodzenia swoich roszczeń. System prawny powinien być jednak spójny i jednolity, a ochrona przysługująca wierzycielom tożsama.

Glosator dostrzegł jednak, że pomimo iż Sąd Najwyższy w głosowanej uchwale rozstrzygnął istotną wątpliwość odnośnie do momentu podejmowania zawieszonoego postępowania na skutek ogłoszenia upadłości, to nadal pozostaje do rozważenia kwestia, jak powinno być zakończone postępowanie sądowe w zależności od tego, czy wierzytelność została uznana na liście wierzytelności, czy też nie. Kontynuowanie postępowania sądowego w przypadku uznania wierzytelności na liście wierzytelności jest bowiem zbędne, gdyż wierzyciel po wydaniu wyroku i tak nie mógłby wszcząć przeciwko upadłemu postępowania egzekucyjnego, a po zakończeniu postępowania upadłościowego wyciąg z zatwierdzonej listy wierzytelności będzie stanowił tytuł egzekucyjny przeciwko upadłemu.

W konkluzji autor sformułował uwagi *de lege ferenda*, proklamując zmiany Kodeksu postępowania cywilnego przez wskazanie konkretnej podstawy prawnej umorzenia postępowania sądowego po jego podjęciu na skutek „wyczerpania trybu przewidzianego ustawą” w postępowaniu upadłościowym. Taka regulacja definitywnie rozstrzygnęłaby wszelkie wątpliwości interpretacyjne związane ze wzajemnym oddziaływaniem postępowania upadłościowego i postępowania sądowego w procesie, dając stronom pewność co do zasadności podejmowanych przez nie środków prawnych w postępowaniu procesowym.

Głosę do orzeczenia opracował również D. Chrapoński (M.Pr.Bank. 2022, nr 9, s. 49).

(opracowała Elżbieta Konarska)

**Odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń wynikająca z umowy obo-
wiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy
pojazdów mechanicznych obejmuje szkody wyrządzone w wyniku
pracy urządzenia zamontowanego w pojeździe także wtedy, gdy
w chwili wyrządzenia szkody pojazd nie pełnił funkcji komunikacyj-
nej (art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obo-
wiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim
Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych).**

*(uchwała składu siedmiu sędziów z 14 stycznia 2022 r., III CZP 7/22,
G. Misiurek, D. Dończyk, P. Grzegorzczak, M. Romańska, K. Strzelczyk,
K. Weitz, D. Zawistowski, OSNC 2023, nr 2, poz. 12; BSN 2022, nr 1, s. 55)*

Glosa

Anny Wilk, Wiadomości Ubezpieczeniowe 2022, nr 3, s. 121

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka podkreśliła, że glosowana uchwała Sądu Najwyższego stano-
wi trafne rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego. Sąd opowiedział się za
szerokim ujęciem ruchu mechanicznego środka komunikacji, obejmują-
cym także sytuację, w której w ruchu pozostaje urządzenie zamontowa-
ne w pojeździe, gdy sam pojazd w chwili wyrządzenia szkody nie spełnia
funkcji komunikacyjnej (transportowej). Sąd podkreślił jednak, że zasad-
nicze znaczenie powinno się nadać wynikom wykładni celowościowej
i funkcjonalnej. Glosatorka zauważa, że odwołanie się do wykładni funk-
cjonalnej i wyeksponowania *ratio legis* omawianej regulacji w postaci
ochrony poszkodowanych generalnie należy uznać za słuszne. Uzasad-
nieniem odpowiedzialności na zasadzie ryzyka jest bowiem posługiwa-
nie się urządzeniami o dużej mocy, stwarzającymi poważne zagrożenie
wypadku lub awarii. Jednak w ocenie autorki w uzasadnieniu nie zostały
dostatecznie mocno wyeksponowane inne argumenty, o charakterze ję-
zykowym i systemowym, które potwierdzają trafność kierunku wykładni
przyjętej przez Sąd Najwyższy.

W pierwszej części rozważań glosatorka przedstawiła szeroką analizę
dotyczącą rozumienia „ruchu mechanicznego środka komunikacji”. Za-
uważyła, że ta formuła może być rozumiana zarówno wężiej, jak i sze-
rzej; kryterium będzie stanowić tu stopień realizacji funkcji komunikacyj-

nej. Czynnikiem, który należy uwzględnić w tej dyskusji, są również przepisy prawa europejskiego. Autorka opowiada się za szerokim rozumieniem ruchu mechanicznego środka komunikacji. Zauważa, że takie stanowisko przyjęto również w glosowanej uchwale.

Autorka podkreśla, że przy ocenie prawnej zagadnienia rozstrzyganego przez Sąd Najwyższy warto odwołać się do cywilistycznego pojęcia części składowej rzeczy, którą zgodnie z art. 47 § 2 k.c. jest wszystko, co nie może być od niej odłączone bez uszkodzenia lub istotnej zmiany całości albo bez uszkodzenia lub istotnej zmiany przedmiotu odłączonego. W doktrynie wskazuje się, że więź pomiędzy częścią składową i rzeczą ma dwa aspekty: fizykalno-przestrzenny, który wyraża się w istnieniu fizycznego połączenia części składowej i rzeczy, oraz funkcjonalny, polegający na tym, że pozostające ze sobą w fizycznym związku rzecz i jej część składowa pełnią razem wspólny cel gospodarczy i traktowane są w obrocie jako jedno dobro samoistne. Z tej perspektywy nie powinno budzić wątpliwości, że zamontowane na pojazdach specjalistycznych maszyny stanowią ich części składowe, skoro nie mogą być one odrębnym przedmiotem własności i praw rzeczowych. W konsekwencji nie powinny zostać wyrwane z ogólnego reżimu odpowiedzialności z art. 436 k.c. tylko dlatego, że w momencie powstania szkody koła czy gąsienice pojazdu fizycznie się nie poruszały. Taka interpretacja oznaczałaby bowiem, że część składowa pojazdu nie może być odrębnym przedmiotem własności, ale jej ruch może podlegać odrębnym zasadom odpowiedzialności niż ruch pojazdu.

W ocenie autorki warto też odwołać się do art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, zgodnie z którym jeżeli szkoda zostaje wyrządzona ruchem zespołu pojazdów mechanicznych, ubezpieczeniem OC posiadacza pojazdu mechanicznego ciągnącego jest objęta szkoda spowodowana przyczepą, która jest złączona z pojazdem silnikowym albo odłączyła się od pojazdu silnikowego ciągnącego i jeszcze się toczyła. Skoro zatem ubezpieczeniem posiadacza pojazdu ciągnącego objęte są szkody spowodowane przez przyczepę, będącą odrębnym pojazdem i to nawet wówczas, gdy przyczepa ta odłączyła się od pojazdu ciągnącego i jeszcze się toczyła, to trudno zaakceptować argumentację, wedle której ubezpieczeniem ta-

kim nie będą objęte szkody spowodowane przez urządzenie trwale złączone z pojazdem i stanowiące jego część składową.

Wreszcie, zdaniem autorki, za przeciwnym stanowiskiem nie przemawia prawo europejskie. Sąd Najwyższy zauważył, że z obecnej wersji dyrektywy 2009/103/WE w sprawie ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów mechanicznych i egzekwowania obowiązku ubezpieczenia od takiej odpowiedzialności, po zmianach wprowadzonych dyrektywą 2021/2118 z 24 listopada 2021 r., może wynikać ograniczenie zakresu obowiązku odszkodowawczego zakładów ubezpieczeń za szkody wyrządzone w związku z ruchem pojazdów pojmowanym wąsko. Jednak zdaniem autorki jest wątpliwe, czy zmiany wprowadzone dyrektywą 2021/2118 rzeczywiście mogą skutkować ograniczeniem odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, bowiem odwołanie się do transportowej funkcji pojazdu nie oznacza zawężenia tego pojęcia, gdyż każdy z tzw. pojazdów specjalistycznych, takich jak betoniarka, koparka czy dźwig, taką funkcję pełni. Tym samym każde użycie pojazdu, które w czasie wypadku jest zgodne z funkcją pojazdu jako środka transportu w rozumieniu dyrektywy, obejmuje także przypadki pracy na stojącym pojeździe urządzenia. Sama dyrektywa przesądza wprost, że „w ruchu” może być także pojazd stojący.

Głosę do orzeczenia opracował również J. Oleszczak (Prawo Asekuracyjne 2022, z. 4, s. 90).

(opracował Łukasz Węgrzynowski)

*

Sprawca wypadku komunikacyjnego i zakład ubezpieczeń, z którym sprawca wypadku jest związany umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody związane z ruchem tych pojazdów, odpowiadają wobec zarządcy drogi za szkodę spowodowaną zanieczyszczeniami drogi płynami silnikowymi.

(uchwała z 20 stycznia 2022 r., III CZP 9/22, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, G. Misiurek, OSNC 2022, nr 10, poz. 95; BSN 2022, nr 1, s. 56; Prok. i Pr. 2023, nr 6, poz. 16)

Glosa

Bartosa Kucharskiego i Wiktora P. Matysiaka, Wiadomości Ubezpieczeniowe 2022, nr 4, s. 95

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorzy podkreślili, że stanowisko Sądu Najwyższego jest trafne, choć może doprowadzić do wykształcenia się nowej gałęzi handlu polegającej na nabywaniu przez przedsiębiorstwa drogowe wierzycelności względem ubezpieczycieli obejmujących koszty uprzątnięcia jezdni oraz obciążania ubezpieczycieli wygórowanymi kosztami. Autorzy zaznaczyli jednak, że samo prawdopodobieństwo wystąpienia patologii nie może prowadzić do przyjęcia poglądu o braku odpowiedzialności ubezpieczyciela za tego rodzaju szkodę.

Komentatorzy wskazali, że normatywne ukształtowanie obowiązków zarządcy drogi obejmujące obowiązek usunięcia pozostałości po wypadku – w tym również wylanych płynów z drogi publicznej – nie wyłącza odpowiedzialności sprawców wypadku. Przede wszystkim odmienna wykładnia wyłączałaby odpowiedzialność sprawców także za szkody wyrządzone celowo, czego nie sposób zaakceptować ze względów aksjologicznych i racjonalnych. Obowiązek utrzymania dróg w należytych stanie nie obejmuje konieczności pokrywania kosztów naprawy i uprzątnięcia drogi, jeżeli szkoda jest skutkiem działania innego podmiotu, któremu, w myśl prawa cywilnego, za to działanie można przypisać odpowiedzialność. Przez zapłatę odszkodowania nie dochodzi do bezpodstawnego wzbogacenia, skoro wydatkowane środki mają być przeznaczone na utrzymanie dróg i ich naprawę. Za przyjętym stanowiskiem przemawiają również zasady prawa deliktowego. Uszkodzenie drogi i konieczność jej naprawienia pozostają w adekwatnym związku przyczynowym z ruchem pojazdu biorącego udział w wypadku. Nie ma podstaw do wyłączenia odpowiedzialności przez odwołanie się do koncepcji bezprawności deliktowej względnej. Niezależnie od zastrzeżeń dotyczących stosowania tej konstrukcji na płaszczyźnie polskiego prawa, nie powinno budzić wątpliwości, że poszkodowanym na skutek wypadku komunikacyjnego jest zarządca drogi, gdyż działanie sprawców wypadków komunikacyjnych nakierowane jest w tym samym stopniu przeciwko interesom zarządcy drogi, co interesom użytkowników dróg.

Przeciwko przyjętemu stanowisku nie przemawia art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Zgodnie z tą regulacją ubezpieczyciel odpowiada za szkody będące następstwem utraty, uszkodzenia lub zniszczenia mienia. Do uszkodzenia rzeczy dochodzi, gdy traci ona swoją przydatność do normalnego użytku, bez względu na to, czy naruszona zostaje substancja rzeczy. Mieści się w tym zarówno zanieczyszczenie jezdni płynami, jak i konieczność uprzątnięcia z jezdni części uszkodzonych w wyniku wypadku pojazdów. W określonych przypadkach „uprzątnięcie” może bowiem wiązać się z koniecznością usunięcia z jezdni fragmentów pojazdów o dużych gabarytach, których właściwości uniemożliwiają prawidłowe i bezpieczne korzystanie z jezdni przez innych uczestników ruchu. W tym kontekście autorzy bardzo mocno podkreślili funkcję ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej. Ubezpieczenie OC nie jest wcale ubezpieczeniem ekskluzywnym, ale najbardziej typowym i powszechnym spośród ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej. Powinno zatem chronić interesy poszkodowanych w tym samym stopniu, co odpowiedzialność samego sprawcy, wobec której odpowiedzialność ubezpieczyciela jest akcesoryjna. Zgodnie z założeniami teorii różnicy nie budzi wątpliwości, że jeżeli naprawienie szkody następuje w pieniądzu, to powinno objąć wszystkie koszty potrzebne do przywrócenia stanu poprzedniego. Jeżeli poszkodowany wskutek zaśmiecenia jego terenu lub zabrudzenia jego rzeczy jest w stanie wykazać, że poniósł określone koszty, by teren lub rzecz przywrócić do stanu poprzedniego, koszty te podlegają kompensacji przez sprawcę zaśmiecenia lub zabrudzenia. Jeżeli sprawca zaśmiecenia lub zabrudzenia jest ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej, koszty te powinien ponieść ubezpieczyciel, chyba że wyłączył swoją odpowiedzialność za określone rodzaje szkód, co będzie możliwe przede wszystkim w dobrowolnych ubezpieczeniach OC, nie powinno być zaś dopuszczalne w ubezpieczeniach obowiązkowych, gdzie ochrona poszkodowanych jest najbardziej potrzebna.

Odmienne stanowiska nie uzasadnia również art. 20 pkt 4 ustawy z dnia 21 maja 1985 r. o drogach publicznych, zgodnie z którym do zadań zarządcy drogi należy m.in. utrzymanie nawierzchni drogi, chodników, drogowych obiektów inżynierskich, urządzeń zabezpieczających ruch i innych urządzeń związanych z drogą. Z przepisu wynika jedynie określony obowiązek publicznoprawny ciążyący na zarządcy drogi, nato-

miast nie daje on jakiegokolwiek podstawy do wyłączenia odpowiedzialności osób trzecich za szkodę, jaką mogłyby one wyrządzić poprzez spowodowanie wypadku drogowego, którego konsekwencją byłoby pozostawienie na drodze elementów rozbitych pojazdów bądź wyciek płynów eksploatacyjnych. Podobnie należy ocenić art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o finansowaniu infrastruktury transportu lądowego. Z powołanego przepisu wynika jedynie, że źródłem sfinansowania wymienionych w nim prac będzie budżet właściwej jednostki samorządu terytorialnego będącej zarządcą uszkodzonej drogi.

Wreszcie odmiennego stanowiska nie uzasadnia art. 38 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, zgodnie z którym zakład ubezpieczeń nie odpowiada za szkodę polegającą na zanieczyszczeniu lub skażeniu środowiska. Przepis ten, jako prowadzący do wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela, powinien być wykładany ściśle. Chodzi o wyłączenie odpowiedzialności ubezpieczyciela za szkody w środowisku, a więc szkody, które ze swej natury mogą być trudne do oszacowania; których skutki mogą się objawiać wiele lat po zaistnieniu zdarzenia. Trudno przyjąć, że tego rodzaju sytuacja ma miejsce wówczas, gdy dochodzi do zanieczyszczenia jezdni płynami eksploatacyjnymi, które wyciekły z pojazdu.

Głosę do orzeczenia opracował również T. Nowakowski (Glosa 2023, nr 2, s. 53).

(opracował Łukasz Węgrzynowski)

*

teza opublikowana w Orzecznictwie Sądów Polskich

1. Artykuł 248 k.p.c. obejmuje obowiązek przedstawienia istniejącego, konkretnego dokumentu – stanowiącego dowód faktu istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy – a nie wytworzenia nowego. W konsekwencji nie może on stanowić podstawy do zobowiązania na wnioski strony osoby trzeciej do wytworzenia dokumentu, sporządzenia zestawienia określonych informacji bądź poszukiwania

bliżej niesprecyzowanych dokumentów, które mogłyby zostać wykorzystane w procesie.

2. Dopuszczalne jest zobowiązanie przez sąd osoby trzeciej do sporządzenia informacji w oparciu o dane, którymi dysponuje. Informacja taka jest innym szczególnym środkiem dowodowym w rozumieniu art. 309 k.p.c., do którego – z uwzględnieniem regulacji szczególnych – tylko w sposób odpowiedni stosuje się przepisy dotyczące dowodu z dokumentu.

(postanowienie z 30 czerwca 2022 r., I CSK 1409/22, M. Koba, OSP 2023, nr 10, poz. 76, s. 3)

Glosa

Katarzyny Bukalskiej, Orzecznictwo Sądów Polskich 2023, nr 10, poz. 76, s. 7

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Autorka wskazała, że glosowane orzeczenie dotyczy kwestii dopuszczalności zobowiązania strony lub osoby trzeciej, na podstawie art. 248 § 1 k.p.c., do sporządzenia informacji w oparciu o posiadane dane, a następnie do jej przedstawienia sądowi. Sąd Najwyższy uznał, że nałożenie tego rodzaju zobowiązania jest dopuszczalne, lecz nie na podstawie art. 248 § 1 k.p.c., a na podstawie art. 309 k.p.c.

Zdaniem glosatorki Sąd Najwyższy trafnie uznał, że zobowiązanie strony lub osoby trzeciej do sporządzenia i przedstawienia informacji jest dopuszczalne. Jej zdaniem niezasadnie przyjął, że podstawą prawną takiego zobowiązania nie może być art. 248 § 1 k.p.c. stosowany wprost, ewentualnie odpowiednio, na podstawie odesłania z art. 308 k.p.c.

W ocenie autorki odniesienie się przez ustawodawcę w art. 248 § 1 k.p.c. do dokumentów znajdujących się „w posiadaniu” podmiotu zobowiązanego służyło nie tyle narzuceniu wymogu posiadania przez przedmiot wyjawienia formy dokumentu już w momencie wydania zobowiązania, ile raczej podkreśleniu podstawowej funkcji art. 248 § 1 k.p.c., jaką jest pozyskanie przez stronę informacji wynikających z dowodu znajdującego się w dyspozycji podmiotu innego niż ona sama.

(opracowała Anna Tomasiuk)

Z językowej wykładni art. 58 § 4 k.r.o. wynika, że przepis ten dotyczy każdego przypadku, kiedy sąd orzeka o wspólnym mieszkaniu małżonków, nie tylko sytuacji zniesienia wspólności majątkowej. Za takim rozumieniem przemawia również wykładnia systemowa, gdyż przepis ten został umieszczony w dziale regulującym ustanie małżeństwa, nie zaś zniesienie ustawowego małżeńskiego ustroju majątkowego.

(postanowienie z 21 września 2022 r., I CSK 2590/22, M. Załucki, OSP 2023, nr 9, poz. 66, s. 19)

Glosa

Annny Sylwestrzak, Orzecznictwo Sądów Polskich 2023, nr 9, poz. 66, s. 22

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentatorka zwróciła uwagę, że glosowane postanowienie – chociaż zostało wydane w ramach przedsądu, a zatem bez merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej – porusza ważną problematykę stosowania art. 58 § 4 k.r.o. Autorka podkreśliła, że stanowisko Sądu Najwyższego zostało przedstawione jako oczywisty wniosek oparty na wykładni językowej komentowanego przepisu i dotyczy tylko jednego z zagadnień oraz stwierdziła, iż stanowi ono bazę do szerszej analizy związanej z nim problematyki.

Jak zaznaczyła autorka, w omawianym postanowieniu Sąd Najwyższy odniósł się do dwóch kwestii dotyczących stosowania art. 58 § 4 k.r.o., przy tym co do jednego z problemów odniósł się wprost – braku ograniczenia rodzajem wspólności praw do mieszkania, a do drugiego pośrednio – w związku z wyrażeniem stanowiska na tle okoliczności faktycznych sprawy (sprawa toczyła się już po rozwodzie, a zatem SN opowiedział się za stosowaniem art. 58 § 4 k.r.o. także poza procesem rozwodowym, w późniejszym postępowaniu o podział mieszkania). Swoje spostrzeżenie autorka potwierdziła, cytując stosowny fragment ww. orzeczenia: „przepis ten dotyczy każdego przypadku, kiedy sąd orzeka o wspólnym mieszkaniu małżonków, nie tylko sytuacji zniesienia wspólności majątkowej”.

Następnie glosatorka omówiła szczegółowo genezę § 4 art. 58 k.r.o. oraz zaprezentowała zapatrywania doktryny na jego znaczenie i rolę.

Wskazała, że regulacja ta stanowi wyraz realizacji zasady ochrony dobra dziecka – wysławiającą w sposób czytelny preferencję jego potrzeb.

Odnosząc się do stosowania przywołanego przepisu, autorka zaznaczyła, że niezbędne jest wyłączenie wszelkiego automatyzmu, gdyż pozbawione refleksji odwoływanie się do art. 58 § 4 k.r.o. mogłoby – wbrew założeniom – działać na szkodę małoletniego dziecka. Glosatorka podkreśliła przy tym, że dyrektywy wyprowadzane z omawianego przepisu nie mogą stanowić jedynej podstawy orzekania, ale są – z jednej strony – pomocne przy wyborze kierunku rozstrzygnięcia na płaszczyźnie materialnoprawnej, a z drugiej obligują sąd (gdy chodzi o sposób procedowania) do sumiennego zbadania wszystkich okoliczności ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji i potrzeb dziecka.

Autorka zwróciła ponadto uwagę na ograniczenia w stosowaniu art. 58 § 4 k.r.o. (np. gdy poza rodzicami współwłaścicielami lokalu są też inne osoby) oraz wskazała, że w takiej sytuacji dyrektywy płynące z powołanej regulacji będzie należało zaliczyć, oceniając całokształt sytuacji przy rozstrzyganiu np. o przyznaniu rzeczy jednemu ze współwłaścicieli w oparciu o art. 212 § 2 k.c., bądź o sposobie i terminach uiszczania dopłat lub spłat, a ponadto o odroczeniu terminu zapłaty wymagalnych rat na podstawie art. 212 § 3 k.c.

Jak zauważyła glosatorka, odwoływanie się do art. 58 § 4 k.r.o. poza procesem o rozwód lub przy orzekaniu o separacji może wywoływać więcej kontrowersji (np. w późniejszym – już po rozwiązaniu małżeństwa – postępowaniu działowym). Jednak w doktrynie i orzecznictwie taka koncepcja zyskała aprobatę (przyjęta została wykładnia rozszerzająca uzasadniona troską o dobro dziecka).

Rozważając kwestie związane z orzekaniem o wspólnym mieszkaniu małżonków, autorka dostrzegła także sytuację, gdy rozstrzygnięcie w tym przedmiocie ma zapaść w trakcie trwania małżeństwa – przy założeniu, że postępowanie rozwodowe ani o orzeczeniu separacji nie będzie się toczyć. Wtedy – odwołując się do usytuowania omawianego przepisu (dział IV odnoszący się do ustania małżeństwa) – można twierdzić, że art. 58 § 4 k.r.o. nie będzie stosowany. Nawet jednak w takiej sytuacji – jak stwierdziła glosatorka – nie można całkowicie pomijać interesu małoletnich dzieci (realizacja tej ochrony zostanie jednak zapewniona przez odwołanie się do zasad ogólnych, na których oparte jest prawo

rodzinne oraz na gwarancjach proklamowanych w art. 72 Konstytucji i wiążących Polskę konwencjach międzynarodowych).

Dostrzegając znaczenie dyrektywy płynącej z art. 58 § 4 k.r.o., glosatorka wyraziła stanowisko, że warto byłoby pomyśleć o zmianie jej usytuowania w ramach Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i zwróciła uwagę, iż ciekawą koncepcją – wspomnianą przez SN – byłoby przeniesienie jej normatywnej treści do działu III, rozdziału I, dotyczącego ustawowego ustroju majątkowego – pośród unormowań o zniesieniu tego ustroju, np. w miejscu uchylonego art. 44 k.r.o. Z drugiej strony autorka zauważyła także mankamenty proponowanego rozwiązania.

(opracował Andrzej Zielony)

*

teza oficjalna

Odszkodowanie przysługujące od zakładu ubezpieczeń na podstawie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów obejmuje wyłącznie niezbędne i ekonomicznie uzasadnione koszty naprawy.

teza publikowana w Gdańskich Studiach Prawniczych

1. Odszkodowanie przysługujące od zakładu ubezpieczeń na podstawie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów obejmuje wyłącznie niezbędne i ekonomicznie uzasadnione koszty naprawy.

2. W formule „niezbędnych i ekonomicznie uzasadnionych kosztów naprawy” nie mieści się jakikolwiek automatyzm, a w szczególności jednoznaczne i odgórne przesądzenie, że odszkodowanie przysługujące od zakładu ubezpieczeń z umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów może być każ-

dorazowo obniżone o rabaty oraz ulgi na części i materiały służące do naprawy pojazdu. Jednocześnie nie można z góry wykluczyć możliwości uwzględnienia rabatów i ulg, o ile na podstawie okoliczności konkretnej sprawy będzie możliwe przyjęcie, że mieszczą się one czy wręcz współkształtują niezbędne i ekonomicznie uzasadnione koszty naprawy.

(uchwała z 6 października 2022 r., III CZP 119/22, J. Greła, J. Widło, K. Zaradkiewicz, BSN 2022, nr 10, s. 9)

Glosa

Grzegorza Dybały i Kamila Szpyta, Gdańskie Studia Prawnicze 2023, nr 3, s. 206

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem autorów uwzględnianie przez zakłady ubezpieczeń przy ustalaniu wysokości należnego odszkodowania rabatów i ulg uzgodnionych z warsztatami naprawczymi działającymi w ramach sieci partnerskiej jest dopuszczalne i nie stanowi *per se* ograniczenia prawa poszkodowanego w zakresie wyboru sposobu likwidacji szkody.

Komentatorzy podkreślili, że nie ma podstaw, by prawo wyboru warsztatu stawiać ponad obowiązkiem poszkodowanego w zakresie współdziałania i minimalizacji szkody. Wskazali, że ocena zasadności roszczeń kierowanych do zakładu ubezpieczeń powinna uwzględniać wszystkie okoliczności sprawy, w tym także podstawy odrzucenia takiej oferty.

W konkluzji glosatorzy podzielili pogląd Sądu Najwyższego, że w sprawach, w których zakłady ubezpieczeń powołują się na rabaty i ulgi oferowane przez współpracujące z nimi warsztaty z sieci partnerskich, należy wystrzegać się automatyzmu ocen. Podkreślili jednak, że działania takie należy co do zasady uznać za dopuszczalne.

(opracowała Agnieszka Gołąb)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYgniĘCIA

III CZP 50/23

„Czy jest dopuszczalna droga sądowa w sprawie z powództwa powiatu przeciwko Skarbowi Państwa o zapłatę dotacji celowej, o której mowa w art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego?”

(postanowienie z 10 maja 2023 r., II CSKP 1315/22, M. Łochowski – uzasadnienie, M. Kowalski, O. Nawrot – zdanie odrębne)

Sąd Najwyższy omówił orzecznictwo dotyczące art. 49 ust. 6 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (dalej: „ustawa o dochodach j.s.t.”), podkreślając, że przepis ten statuuje dla roszczenia jednostki samorządu terytorialnego drogę sądową (art. 2 § 1 k.p.c.).

W niniejszej sprawie, co prawda, powodowa gmina dochodziła dotacji celowej na działalność powiatowego inspektora nadzoru budowlanego, do której odnosi się art. 49 ust. 2 ustawy o dochodach j.s.t., zgodnie z którym na realizację zadań wykonywanych przez straże i inspekcje powiat otrzymuje dotacje celowe z budżetu państwa w wysokości zapewniającej ich realizację przez te straże i inspekcje. Jednakże Sąd Najwyższy wskazał, że prawo do sądu rozumiane jako zasada konstytucyjna obejmuje zarówno prawo dostępu do sądu, jak i prawo do właściwej procedury oraz prawo do wiążącego rozstrzygnięcia sprawy. Wykładnia art. 49 ust. 6 ustawy o dochodach j.s.t., jako swoistego wyjątku dotyczącego możliwości dochodzenia przez jednostki samorządu terytorialnego

w postępowaniu sądowym roszczeń z tytułu dotacji wskazanej w ust. 1 tego artykułu, z wykluczeniem dotacji, o których mowa w ust. 2, niweczy w odniesieniu do powiatu tak rozumiane prawo do sądu w każdym jego aspekcie.

Wykładnia językowa art. 49 ustawy o dochodach j.s.t. doprowadziła Sąd Najwyższy do wniosku, że nie jest przewidziana droga sądowa dla dochodzenia dotacji, o której mowa w art. 49 ust. 2 ustawy o dochodach j.s.t., skoro art. 49 ust. 5 ustawy o dochodach j.s.t. odnosi się jedynie do ust. 1 tego przepisu, pomijając ust. 2.

Sąd Najwyższy podkreślił administracyjno-finansowy charakter dotacji służącej do zapewnienia finansowania przez budżet państwa realizacji zadań ustawowych w zakresie nadzoru budowlanego. Zatem sprawa o jej zapłatę nie jest sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.p.c.

Powyższe skłoniło Sąd Najwyższy do konkluzji, że jeżeli dana sprawa nie posiada cech sprawy cywilnej, a brak wyraźnego upoważnienia ustawowego dla jej rozpoznania na drodze sądowej (art. 1 k.p.c.), to droga sądowa dla jej rozpoznania nie jest dopuszczalna ze wszystkimi tego konsekwencjami.

Z drugiej strony Sąd Najwyższy dostrzegł, że ścisła, językowa wykładnia art. 49 ust. 6 ustawy o dochodach j.s.t. pozbawia powiat możliwości dochodzenia w postępowaniu sądowym roszczeń od Skarbu Państwa w razie nieotrzymania dotacji celowej w wysokości umożliwiającej pełne i terminowe wykonanie zleczonych zadań, która to możliwość bezspornie istnieje w odniesieniu do jednostek samorządu terytorialnego wykonujących zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami. Sąd Najwyższy dostrzegł niebezpieczeństwo niedopuszczalnego pozbawienia strony prawa do sądu określonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji. Przepis ten jednocześnie stanowi dyrektywę interpretacyjną, zgodnie z którą wykładnia ustaw powinna być dokonywana w sposób prokonstytucyjny. Sąd powszechny, odrzucając pozew z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, nie może poprzestać na ogólnym stwierdzeniu, że sprawa przedstawiona do rozstrzygnięcia nie jest sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.p.c., lecz zobowiązany jest wskazać sąd, do właściwości którego należy rozpoznanie tej sprawy (postanowienia SN z 21 maja 2002 r., III CK 53/02, OSNC 2003, nr 2, poz. 31, i z 19 grudnia 2003 r., III CK 319/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 31).

Zastrzeżenia Sądu Najwyższego wzbudziło również zróżnicowanie zakresu uprawnień jednostek samorządu terytorialnego w odniesieniu do dotacji wskazanych w art. 49 ust. 1 i 2 ustawy o dochodach j.s.t., w świetle konstytucyjnej zasady równości (art. 32 Konstytucji).

Jednocześnie odmienna regulacja odnosząca się do możliwości dochodzenia dotacji przewidzianych w art. 49 ust. 1 i 2 ustawy o dochodach j.s.t. na drodze sądowej może być w pewnym stopniu usprawiedliwiona ich odmiennością.

Również z perspektywy systemowej wskazana wykładnia art. 49 ust. 6 ustawy o dochodach j.s.t. prowadzi do wniosków trudnych do zaakceptowania; zgodnie z zasadami poprawnej legislacji, jeżeli od któregoś z elementów przepisu szczegółowego przewiduje się wyjątki lub któryś z elementów tego przepisu wymaga uściślenia, przepis formułujący wyjątki lub uściślenia zamieszcza się bezpośrednio po danym przepisie szczegółowym. Zatem umieszczenie w ustępie 2 art. 49 ustawy o dochodach j.s.t. regulacji dotyczącej możliwości otrzymania przez powiat dotacji celowej z budżetu państwa bezpośrednio po przepisie regulującym możliwość otrzymania dotacji celowej z budżetu państwa przez jednostkę samorządu terytorialnego wykonującą zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami, miało na celu wyłącznie uściślenie ustępu 1 tego przepisu.

Sąd Najwyższy wskazał również na względy historyczne, które przemawiają za twierdzącą odpowiedzią na przedstawione zagadnienie. Dopuszczył możliwość, że nastąpiło przeoczenie ustawodawcy, a nawet nastąpił błąd legislacyjny, gdyż w związku z dodaniem ustępu 2, wskazującego na możliwość otrzymania dotacji celowej przez powiat, nie dostosowano do tej zmiany treści pozostałych ustępów, które w przypadku poprzedniej regulacji odnosiły się bezpośrednio lub pośrednio do ustępu 1, w którym wyłącznie wskazany był podmiot mogący uzyskać dotację celową.

W uzasadnieniu zdania odrębnego wskazano, że ze względu na wątpliwości dotyczące standardu niezawisłości sędziowskiej, nieusuwalności sędziów oraz prawa do sądu, mających swe źródło zarówno w podstawowej zasadzie ustrojowej Rzeczypospolitej Polskiej, wyrażonej w art. 2 Konstytucji, jak i w zasadach prawa Unii Europejskiej oraz Rady Europy, podniesione zarówno przez Sąd Najwyższy, którego konstytucyjnym obowiązkiem jest sprawowanie nadzoru judykacyjnego nad orzecznictwem

sądów powszechnych i sądów wojskowych (art. 183 ust. 1 Konstytucji), jak i Krajową Radę Sądownictwa – konstytucyjny organ stojący na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, Sąd Najwyższy orzekający w niniejszej sprawie, do czasu rozstrzygnięcia wskazanych wątpliwości przez Trybunał Konstytucyjny w sprawie K 7/23, powinien na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. zawiesić postępowanie.

(opracował Maciej Machowski)

*

III CZP 51/23

„Czy od wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi wykonawczemu w postaci prawomocnego wyroku wydanego przez sąd administracyjny pobiera się opłatę, o której mowa w art. 71 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych?”

(postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z 16 sierpnia 2023 r., I Co 764/23, P. Jadłowski)

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne przypomniał, że zgodnie z art. 71 pkt 1 u.k.s.c. opłatę stałą w kwocie 50 zł pobiera sąd od wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, innemu niż orzeczenie sądu, ugoda sądowa, nakaz zapłaty albo ugoda zawarta przed mediatorem w wyniku prowadzenia mediacji na podstawie postanowienia sądu kierującego strony do mediacji. Jednocześnie Sąd wskazał, że przepis ten nie definiuje pojęcia orzeczenia sądu, a w orzecznictwie ani w piśmiennictwie nie rozważano, czy pod tym pojęciem mieści się również orzeczenie sądu innego niż sąd cywilny.

Za twierdzącą odpowiedzią na przedstawione zagadnienie prawne Sąd drugiej instancji przedstawił kilka argumentów.

Po pierwsze, Sąd drugiej instancji podkreślił zewnętrzny charakter tytułu wykonawczego w postaci orzeczenia sądu administracyjnego w stosunku do postępowania cywilnego. Wskazał, że wyłączenia określone w tym przepisie dotyczą tytułów egzekucyjnych, które powstały przed

sądem, który nadaje im klauzulę wykonalności, lub sądem rozpoznającym sprawę w toku instancji, bądź też nie powstały przed tym sądem, ale w ramach postępowania cywilnego. Niepobieranie opłaty stanowiłoby jedyny wyjątek, gdy tytułowi zewnętrznemu względem postępowania cywilnego sąd cywilny miałby nadać klauzulę wykonalności bez pobrania opłaty od wniosku. Sąd drugiej instancji taki wyjątek dopuścił, ale stwierdził, że ustawodawca, chcąc uczynić wyłom w spójnym systemie opłat od wniosków klauzulowych, zrobiłby to bardziej bezpośrednio.

Po drugie, systemowa wykładnia pojęcia orzeczenia sądowego skłoniła Sąd Rejonowy do wniosku, że ustawodawca, posługując się pojęciem orzeczenia sądu, ma na myśli orzeczenie sądu cywilnego (zob. art. 363–366, art. 401¹ k.p.c.), nie zaś orzeczenie jakiegokolwiek sądu.

Po trzecie, art. 781 § 2 zd. 1 k.p.c. przesądza o wykonaniu orzeczeń sądów administracyjnych w drodze egzekucji sądowej, a jego brak skutkowałby brakiem możliwości wykonania orzeczenia o kosztach postępowania w drodze egzekucji sądowej. Stanowi on o podleganiu z mocy ustawy wykonaniu w drodze egzekucji sądowej orzeczenia sądu administracyjnego w rozumieniu art. 777 § 1 pkt 3 k.p.c. Gdyby zatem orzeczenie sądu administracyjnego stanowiło tytuł, o którym mowa w art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c., wskazany art. 781 § 2 k.p.c. byłby zbędny. Stanowi to dla Sądu drugiej instancji argument, że tytuł egzekucyjny pochodzący od sądu administracyjnego nie stanowi tytułu, o którym mowa w art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c., lecz w art. 777 § 1 pkt 3 k.p.c.

Po czwarte, ustawodawca uznał za niezbędne przesądzenie w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej: „p.p.s.a.”), że określone w art. 228 zd. 1 tej ustawy należności podlegają egzekucji sądowej, zatem poddanie orzeczeń sądów administracyjnych egzekucji sądowej nie wynika z samej ich istoty (co prowadziłoby do uznania, że stanowią tytuły egzekucyjne z art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c.).

Za negatywną odpowiedzią na przedstawione zagadnienie, za którą opowiedział się Sąd drugiej instancji, również przemawiają liczne argumenty.

Po pierwsze, ani art. 71 pkt 1 u.k.s.c., ani art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c. nie przesądzają, że mowa w nich jedynie o orzeczeniach sądu cywilnego. Zarówno sądy powszechne, jak i sądy administracyjne sprawują wymiar

sprawiedliwości, realizując jego zasadniczą funkcję, jaką jest wiążące rozpoznawanie sporów o prawo (każdy w zakresie swej kognicji). Jeśli więc ustawa posługuje się pojęciem sądu, nie wskazując, o jakiej kategorii sądu mowa, należy przez to rozumieć wszystkie sądy, o których mowa w Konstytucji, to jest zarówno sądy powszechne, jak i sądy administracyjne.

Drugim argumentem jest zakres kognicji sądu w postępowaniu klauzulowym. Nadanie klauzuli wykonalności orzeczeniu sądu administracyjnego wymaga jedynie rozpoznania orzeczenia jako tytułu egzekucyjnego i rozważenia, czy w żądanym zakresie nadaje się on do egzekucji (prawomocność wyroku stwierdza sąd administracyjny – art. 169 p.p.s.a.). W przypadku klauzul nadawanych aktom innym niż orzeczenia sądu, celem nadania klauzuli wykonalności konieczna jest bardziej szczegółowa analiza dokumentu dla określenia zakresu i warunków jego wykonalności.

Po trzecie, Sąd Rejonowy uznał, że przyjmuje się, iż pod pojęciem orzeczeń sądu, o których mowa w art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c., rozumie się nie tylko orzeczenia sądów cywilnych, ale również sądów karnych. Co prawda pogląd ten powstał na gruncie nieobowiązujących już regulacji powództwa adhezyjnego, ale nadal jest powszechnie powielany. Sąd przedstawiający zagadnienie prawne nie znalazł argumentów dla odmiennego traktowania orzeczeń sądów karnych oraz administracyjnych.

(opracował Maciej Machowski)

*

III CZP 52/23

„Czy wstrzymanie pobierania wynagrodzeń dla organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, o którym jest mowa w art. 151 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, w brzmieniu określonym art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaź-

nych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, oznacza zwolnienie przedsiębiorców, którzy spełnili warunki wskazane w art. 15l ust. 2 ww. ustawy z dnia 2 marca 2020 r., z obowiązku płatności wynagrodzeń, o których mowa w art. 15l ust. 1 pkt 1 tej ustawy, czy też stanowi odroczenie terminu spełnienia świadczeń pieniężnych wynikających z umowy, której przedmiotem jest korzystanie z utworów lub przedmiotów prawa pokrewnych lub pobór wynagrodzenia za takie korzystanie, w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii?"

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 22 września 2023 r., VII AGa 1037/22, M. Dobrzyński)

Sąd Apelacyjny nie znalazł definicji wstrzymania pobierania wynagrodzeń w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej: „ustawa COVID-19”), ani w Kodeksie cywilnym czy też ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Sąd drugiej instancji stwierdził, odwołując się do reguł znaczeniowych języka potocznego, że słowo „wstrzymać” rozumieć przede wszystkim należy jako zatrzymanie, np. jakiegoś działania, na pewien czas, odłożenie działania na pewien czas, a także może być ono rozumiane jako powstrzymanie się od czegoś. To właśnie wykładnia językowa zwrotu o wstrzymaniu pobierania wynagrodzeń skłoniła Sąd przedstawiający zagadnienie do rozumienia go jako wyłącznie tymczasowego powstrzymania się z poborem wynagrodzeń, tj. w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, nie zaś jako definitywnego zwolnienia przedsiębiorców spełniających warunki wskazane w ustawie z obowiązku świadczeń pieniężnych należnych organizacjom zbiorowego zarządzania.

Sąd Apelacyjny uznał, że interpretując art. 15l ustawy COVID-19 należy uwzględnić, iż stanowiło ono reakcję na nadzwyczajną zmianę stosunków wywołanych pandemią związanych z przymusem prawnym, który skutkowało wyłączeniem funkcjonowania w całości albo w znacznej części wielu obszarów gospodarki. Zdaniem Sądu drugiej instancji woła usta-

wodawcy nie było wprowadzenie jedynie tymczasowego wstrzymania się z obowiązkiem zapłaty wynagrodzeń na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania, gdyż nie byłaby to żadna ulga dla przedsiębiorców dotkniętych ograniczeniami, a jedynie wątpliwe co do swojej skuteczności gospodarczej przesunięcie w czasie obowiązku zapłaty.

Sąd drugiej instancji rozważał wykładnię omawianego przepisu w kontekście konstytucyjnym, co doprowadziło go do wniosku, że konstytucyjne uwarunkowania ochrony własności i praw majątkowych raczej przemawiały za taką wykładnią art. 151 ustawy COVID-19, w świetle której pojęcie wstrzymania poboru wynagrodzeń interpretować należy jako tymczasowe zawieszenie czynności związanych z poborem wynagrodzeń dla organizacji zbiorowego zarządzania.

(opracował Maciej Machowski)

*

III CZP 53/23

„1. Czy w przypadku wniesienia przez powoda, w terminie trzech miesięcy od dnia wydania postanowienia o umorzeniu elektronicznego postępowania upominawczego, pozwu przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w postępowaniu innym niż elektroniczne postępowanie upominawcze oraz zgłoszenia żądania uwzględnienia kosztów za reprezentację stron w elektronicznym postępowaniu upominawczym, zgodnie z art. 505³⁷ § 2 k.p.c., sąd rozpoznając sprawę jest zobowiązany uwzględnić także koszty zastępstwa procesowego poniesione przez strony w elektronicznym postępowaniu upominawczym?

zaś w przypadku odpowiedzi pozytywnej:

2. czy w przypadku, o którym mowa w pkt 1, sąd rozpoznający sprawę jest zobowiązany uwzględnić koszty zastępstwa procesowego za reprezentację stron w elektronicznym postępowaniu upominawczym niezależnie od przyczyny umorzenia postępowania w elektronicznym postępowaniu upominawczym?”

(postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie z 25 sierpnia 2023 r., II Nc 1339/23, G. Zawadzki)

Sąd Rejonowy przedstawił trzy kierunki działania, dotyczące rozpoznawania sprawy po spełnieniu przesłanek z art. 505³⁷ § 1 k.p.c.

Po pierwsze, bezwarunkowe wliczanie przez sąd rozpoznający do niezbędnych kosztów procesu poniesionych przez stronę kosztów zastępstwa procesowego za elektroniczne postępowanie upominawcze, zgodnie z literalnym brzmieniem art. 505³⁷ § 1 k.p.c., bez względu na przyczynę umorzenia elektronicznego postępowania upominawczego.

Po drugie, wliczanie przez sąd rozpoznający do niezbędnych kosztów procesu kosztów zastępstwa procesowego za elektroniczne postępowanie upominawcze wyłącznie w przypadku jego umorzenia wskutek skutecznego złożenia sprzeciwu przez pozwanego, zaś ich pomijaniu w przypadku umorzenia wskutek stwierdzenia przez sąd elektroniczny braku podstaw do wydania nakazu zapłaty lub też z innych przyczyn (np. niewskazania właściwego adresu pozwanego).

Po trzecie, niezaliczanie kosztów zastępstwa procesowego za reprezentację strony w elektronicznym postępowaniu upominawczym, niezależnie od przyczyny umorzenia tego postępowania zgodnie z koncepcją niesumowania kosztów zastępstwa procesowego za oba postępowania i zaliczanie ich wyłącznie za postępowanie zwyczajne, tj. uwzględniając wyższą stawkę minimalną.

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne przychylił się do tego trzeciego rozwiązania, gdyż prawodawca celowo zróżnicował wysokość kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniach, w których wydany jest nakaz zapłaty od postępowań rozpoznawanych w trybie zwyczajnym i nie było wolą prawodawcy sumowanie stawek minimalnych. Ponadto Sąd Rejonowy wskazał na niebezpieczeństwo celowego wnoszenia przez pełnomocników pozwów w elektronicznym postępowaniu upominawczym przed wszczęciem postępowania zwyczajnego, bez realnej szansy uzyskania nakazu zapłaty w tym trybie, wyłącznie w celu uzyskania wyższych kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zwyczajnym. Również premiowanie strony dodatkowymi kosztami w przypadku nieskutecznego zakończenia elektronicznego postępowania upominawczego, na przykład poprzez nieuzyskanie nakazu zapłaty, Sąd Rejonowy uznał za niewłaściwe.

Mimo wskazania w art. 505³⁷ § 2 k.p.c., że na żądanie stron sąd, rozpoznając sprawę, uwzględni koszty poniesione przez strony w elektronicznym

postępowaniu upominawczym, to zdaniem Sądu Rejonowego koszty zastępstwa procesowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym nie zostały faktycznie poniesione, skoro zakończyło się ono umorzeniem.

Ponadto powód wnoszący pozew na podstawie tego przepisu ma już opracowaną treść pozwu oraz swoje stanowisko procesowe, a zatem jego nakład pracy jest istotnie mniejszy aniżeli przy wniesieniu powództwa bez uprzedniego skorzystania z elektronicznego postępowania upominawczego.

Odnosząc się do drugiego z zagadnień, Sąd Rejonowy rozróżnił sytuację powoda, który uzyskał nakaz zapłaty, od którego został wniesiony skutecznie sprzeciw i na tej podstawie postępowanie zostało umorzone, oraz przypadek umorzenia elektronicznego postępowania upominawczego wskutek braku podstaw do wydania nakazu zapłaty czy też niewskazania przez powoda prawidłowego adresu pozwanego.

Zdaniem Sądu przedstawiającego zagadnienie prawne koszty zastępstwa procesowego za elektroniczne postępowanie upominawcze nie powinny być dodatkowo zasądzane na rzecz powoda w postępowaniu zwykłym, kiedy doszło do umorzenia elektronicznego postępowania upominawczego i to bez względu na jego przyczynę. Umorzenie elektronicznego postępowania upominawczego jest dla Sądu Rejonowego równoznaczne z uznaniem działania profesjonalnego pełnomocnika powoda za nieefektywne i dlatego za niecelowe uznał wynagradzanie pełnomocnika za takie działanie.

(opracował Maciej Machowski)

*

III CZP 54/23

„Czy w przypadku wygrania sprawy przez współuczestników materialnych w rozumieniu art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c., reprezentowanych przez tego samego adwokata lub radcę prawnego, zwrot kosztów zastępstwa procesowego powinien być przyznany w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika, czy też jego wielokrotności, w zależności od liczby współuczestników, których reprezentował?

ewentualnie, w przypadku przyjęcia, że zwrot ten powinien obejmować wynagrodzenie jednego pełnomocnika:

W jaki sposób należy zasądzić koszty zastępstwa procesowego należne współuczestnikom materialnym w rozumieniu art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c., pozostającym w związku małżeńskim, w którym obowiązuje ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej, reprezentowanych przez tego samego adwokata lub radcę prawnego, w szczególności, czy koszty powinny być zasądzone na rzecz każdego z nich odrębnie (to jest w częściach) czy też na rzecz obojga solidarnie lub łącznie?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 6 kwietnia 2023 r., I ACz 366/22, T. Sobieraj)

Zagadnienie zostało już omówione pod sygnaturą III CZP 29/23 w Biuletynie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego 2023, nr 5–6, s. 68.

*

III CZP 55/23

„1. W jakim składzie: jednego sędziego zgodnie z art. 367¹ § 1 k.p.c., czy trzech sędziów zgodnie z art. 367¹ § 1 pkt 1 k.p.c., po 28 września 2023 r., tj. po wejściu w życie art. 1 pkt 16 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, sąd okręgowy rozpoznaje apelację uczestnika postępowania od postanowienia sądu rejonowego o stwierdzeniu nabycia spadku?”

2. czy skład sądu II instancji w takiej sprawie determinuje wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 367¹ § 1 pkt 1 k.p.c.), a jeśli tak, czy jej wskazanie stanowi wymóg formalny apelacji zgodnie z art. 368 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., a niezpełnienie takiego braku skutkuje odrzuceniem apelacji na podstawie art. 373 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., czy też wezwanie do podania wartości przedmiotu zaskarżenia winno nastąpić pod rygorem zawieszenia postępowania apelacyjnego na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 w zw. z art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. z uwagi na niewykonanie zobowiązania sądu

skutkujące niemożnością nadania sprawie dalszego prawidłowego biegu (niemożnością wyznaczenia składu sądu)?;

3. przy pozytywnej odpowiedzi na pytanie drugie – co wyznacza wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku, a w szczególności czy chodzi o wartość majątku spadkowego lub udziału w spadku przypadającego apelującemu uczestnikowi postępowania, a jeśli tak – na jaki moment winna być ona określona: na datę otwarcia spadku, na datę postanowienia sądu rejonowego, czy też na datę wniesienia apelacji?”

(postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 29 września 2023 r., II Ca 1979/23, M. Brulińska)

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne wskazał na wątpliwości postępujące w sprawach o stwierdzenie nabycia spadku w związku z dodaniem art. 367¹ k.p.c. Sąd rozpoznaje sprawę w składzie jednego sędziego z wyjątkiem m.in. spraw o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia choćby w jednej z wniesionych apelacji przekracza milion złotych.

Następnie Sąd Okręgowy skłonił się do poglądu, że sprawa o stwierdzenie nabycia spadku jest sprawą o prawa majątkowe i podkreślił, iż ze względu na art. 922 § 1 k.c. taka sprawa odnosi się do praw i obowiązków majątkowych zmarłego (spadkodawcy). Jednocześnie, poza wyjątkowymi przypadkami opisanymi w art. 961, art. 981¹ k.c. oraz w art. 670 § 2 i art. 677 § 2 k.p.c., sąd spadku nie bada składu i wartości majątku spadkowego. Jego zadaniem jest określenie kręgu spadkobierców oraz ewentualnie wysokości ich udziałów w spadku (art. 677 § 1 k.p.c.).

Majątkowy charakter sprawy o stwierdzenie nabycia spadku powoduje, że sąd okręgowy, któremu sprawa taka zostanie przedstawiona z apelacją uczestnika postępowania od postanowienia sądu rejonowego, podejmuje czynności sprawdzające (art. 373 w zw. z art. 130 § 1 i art. 391 § 1 k.p.c.). Zatem w takiej sprawie powinno nastąpić wezwanie do wskazania przez apelującego uczestnika wartości przedmiotu zaskarżenia, co pozwala na określenie prawidłowego składu sądu drugiej instancji (wskazany znowelizowany art. 367¹ § 1 k.p.c.).

Sąd Okręgowy rozważał, czy to wezwanie ma nastąpić jako wezwanie do uzupełnienia braku formalnego apelacji (stosowany przez analogię

art. 130 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c.), co w sytuacji niewywiązania się ze wskazanego zobowiązania pociągałoby za sobą odrzucenie apelacji.

Możliwe jest również stwierdzenie, że wezwanie powinno nastąpić z zastrzeżeniem rygoru zawieszenia postępowania apelacyjnego (art. 177 § 1 pkt 6 w zw. z art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c.), jako że bez wykonania zarządzenia sądu nie jest możliwe nadanie sprawie prawidłowego biegu rozumianego jako wyznaczenie właściwego składu sądu drugiej instancji.

Ewentualna twierdząca odpowiedź na drugie pytanie skłoniła Sąd Okręgowy do rozważań, co wyznacza ową wartość przedmiotu zaskarżenia; czy jest to wartość majątku spadkowego w ogólności, czy też udziału w spadku apelującego. Ponadto pojawia się problem, na jaki moment powinna być ona oznaczona: czy na chwilę otwarcia spadku (art. 924 i 925 k.c.), czy na datę postanowienia sądu rejonowego o stwierdzeniu nabycia spadku, czy w końcu na chwilę zainicjowania postępowania apelacyjnego.

Przyjęcie nieprawidłowego zdaniem Sądu drugiej instancji poglądu o niemajątkowym charakterze sprawy o stwierdzenie nabycia spadku, bądź że nie mieści się ona w katalogu spraw wymienionych w art. 367¹ § 1 pkt 1 k.p.c., miałyby taki skutek, iż apelację od postanowienia sądu rejonowego o stwierdzeniu nabycia spadku po 28 września 2023 r. sąd okręgowy rozpoznaje w składzie jednego sędziego. Stanowisko takie Sąd Okręgowy uzasadniał wykładnią celowościową art. 367¹ § 1 k.p.c., którego zadaniem miało być usunięcie wątpliwości występujących w praktyce orzeczniczej sądów drugiej instancji po uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (OSNP 2023, nr 10, poz. 104). Przyjęcie takiego poglądu usuwa wszelkie dalsze wątpliwości przedstawione w drugim i trzecim pytaniu.

(opracował Maciej Machowski)

*

III CZP 56/23

„Czy właścicielowi nieruchomości, której wartość zmniejszyła się na skutek wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania, jednak bez związku ze szczególnymi ograniczeniami wynikającymi

z art. 135 ust. 3a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, przysługuje odszkodowanie na podstawie art. 129 ust. 2 tej ustawy?"

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z 21 września 2023 r., II Ca 913/19, A. Koźlińska, M. Szymańska, K. Oleksiak)

Sąd Okręgowy stwierdził, że zasadniczą kwestią było przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, iż sam fakt zmniejszenia się wartości nieruchomości stanowi szkodę w rozumieniu art. 129 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (dalej: „p.o.ś.”), a która powstaje niezależnie od tego, czy wprowadzenie ograniczonego obszaru użytkowania spowodowało zmianę sposobu użytkowania nieruchomości.

Sąd drugiej instancji wskazał na niejednolite orzecznictwo Sądu Najwyższego i obszernie je omówił. Przytoczył uchwałę Sądu Najwyższego, zgodnie z którą wprowadzenie obszaru ograniczonego użytkowania z uwagi na niemożność zachowania standardów ochrony środowiska przed hałasem w związku z funkcjonowaniem lotniska (art. 135 ust. 1 p.o.ś.) nie stanowi samodzielnej podstawy roszczenia odszkodowawczego z tytułu obniżenia wartości nieruchomości, określonego w art. 129 ust. 2 tej ustawy (uchwały SN z 7 kwietnia 2022 r., III CZP 80/22, OSNC 2022, nr 11, poz. 106, i z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 81/22, OSNC 2023, nr 1, poz. 3). Omówił również postanowienie z 28 października 2022 r., II CSKP 678/22, w którym Sąd Najwyższy przekazał do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów Sądu Najwyższego zagadnienie prawne: czy właścicielowi nieruchomości, której wartość zmniejszyła się na skutek wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania, jednak bez związku ze szczegółowymi ograniczeniami wynikającymi z art. 135 ust. 3a p.o.ś., przysługuje odszkodowanie na podstawie art. 129 ust. 2 tej ustawy? Sąd Okręgowy zastrzegł jednak, że wbrew uzasadnieniu, nie jest oczywisty wniosek, iż samo tylko zastosowanie przewidzianego w ustawie instrumentu związanego z ochroną środowiska, w postaci ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania, stanowi już przewidziane przez ustawodawcę ograniczenie. Wątpliwości Sądu Okręgowego wzbudziło także stanowcze stwierdzenie, że nie zasługuje na akceptację pogląd, iż dopiero wprowadzenie konkretnych nakazów lub zakazów w myśl art. 135 ust. 3a p.o.ś. może być uznane za ograniczenie korzystania z nieruchomości stanowiące przesłankę odpowiedzialności odszkodowaw-

czej, a także argumenty oparte na art. 21 ust. 1 Konstytucji, dotyczące utožsamiania spadku wartości nieruchomości w związku z samym tylko wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania z sytuacją wywłaszczenia, dopuszczalnego wyłącznie na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem.

Sąd drugiej instancji przedstawił pogład, wedle którego samo utworzenie obszaru ograniczonego użytkowania powoduje obniżenie wartości nieruchomości, stan ten jest szkodą podlegającą kompensacji na podstawie art. 129 ust. 2 p.o.ś. Wprowadzenie ograniczeń w sposobie korzystania z nieruchomości prowadzi do zawężenia granic własności, którego skutkiem jest konieczność znoszenia przez właściciela nieruchomości na tym obszarze immisji, w tym hałasu związanego z usytuowaniem lotniska. Ponadto ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania wokół lotniska stygmatyzuje nieruchomości objęte tym obszarem jako trwale dotknięte niedogodnościami związanymi z sąsiedztwem lotniska; akt prawa miejscowego niweczy perspektywę zmniejszenia się oddziaływania czy nawet utrzymania się immisji na dotychczasowym poziomie.

Odmienne stanowisko wskazywało, że szkoda może powstać wtedy, gdy akt prawa miejscowego wprowadza nowe lub zwiększa dotychczasowe ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości lub przedłuża na kolejny okres ograniczenia, które zostały wprowadzone na określony czas, z zastrzeżeniem, iż szkoda nie powstaje, jeżeli kolejny akt prawny utrzymuje zakres ograniczeń na dotychczasowym poziomie, tak jak akt poprzednio obowiązujący (uchwała SN z 9 lutego 2017 r., III CZP 114/15, OSNC 2017, nr 10, poz. 110; wyrok SN z 12 grudnia 2008 r., V CSK 367/08).

Jednocześnie pojawiały się poglądy, że szkodą jest także obniżenie wartości nieruchomości wynikające z tego, iż właściciel będzie musiał znosić dopuszczalne na tym obszarze immisje, a obniżenie wartości nieruchomości stanowi wymierną stratę i nie wiąże się z tym, czy właściciel ją zbył, czy też nie zamierza tego zrobić.

Zdaniem Sądu Okręgowego art. 129 ust. 2 p.o.ś. nie powinien podlegać wykładni rozszerzającej, gdyż sprzeciwia się temu nie tylko charakter działania, z którego wynikać ma szkoda, będący działaniem legalnym, ale przede wszystkim dlatego, że zakres odpowiedzialności został wyczerpująco uregulowany w Prawie ochrony środowiska (w dziale IX). Przyjmowanie dopuszczalności przyznawania właścicielom nieruchomości

odszkodowania za szkodę polegającą na obniżeniu wartości nieruchomości będącą skutkiem wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania bez związku z ograniczeniami, o jakich mowa w art. 135 ust. 3a wskazanej ustawy, jest w istocie rzeczy doszukiwaniem się w przepisach ustawy treści, jakich w niej nie zamieszczono. Sąd Okręgowy podkreślił, że żadna wykładnia nie dopuszcza uzupełniania przepisów o niezawarte w nich treści.

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne podkreślił fakt zmienności cen na rynku nieruchomości, na którą wpływ ma szereg czynników. Podkreślił także, że spadek wartości nieruchomości wywołany wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania nie ma cech stałości. Powiązanie prawa do odszkodowania za spadek wartości nieruchomości z ograniczeniami wynikającymi z art. 135 ust. 3a p.o.ś., które mają wymierną wartość, pozwala na jednoznaczne ustalenie doznanego uszczerbku i nadaje mu rzeczywisty, a nie hipotetyczny, charakter.

(opracował Maciej Machowski)

*

III CZP 57/23

„Czy w przypadku utraty przesyłki z deklarowaną wartością nadawca przesyłki może domagać się od przewoźnika zapłaty odszkodowania odpowiadającego rzeczywistej wartości utraconego towaru wyliczonego wedle rachunku sprzedawcy, jeśli przewoźnik nie mógł się z nim zapoznać (art. 40 w zw. z art. 80 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. Prawo przewozowe)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z 16 października 2023 r., XXIII Ga 2005/22, A. Łazarzka)

Sąd drugiej instancji uznał, że istotą zagadnienia prawnego jest charakter i moc wiążąca deklaracji wartości przesyłki dla ostatecznego ustalenia przez sąd wysokości należnego odszkodowania za utratę przesyłki.

Sąd Okręgowy przypomniał obowiązki przewoźnika wynikające z art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. – Prawo przewozowe (dalej: „pr.przew.”) i wskazał na bezwzględny charakter art. 80 ust. 1 tej

ustawy. Stwierdził, że wysokość odszkodowania za utratę lub ubytek przesyłki nie może przewyższać wartości, którą ustala się na podstawie: po pierwsze ceny wskazanej w rachunku dostawcy lub sprzedawcy, po drugie ceny wynikającej z cennika obowiązującego w dniu nadania przesyłki do przewozu, bądź po trzecie wartości rzeczy tego samego rodzaju i gatunku w miejscu i czasie ich nadania. Zatem kryteria ustalania szkody muszą być zastosowane w takiej kolejności, w jakiej zostały wymienione w tym artykule, a jeżeli istnieje rachunek nadawcy lub sprzedawcy, nie ma w zasadzie możliwości posłużenia się cennikiem obowiązującym w dniu nadania przesyłki do przewozu, określenia wartości rzeczy tego samego rodzaju i gatunku w miejscu i czasie ich nadania lub skorzystania z usług rzeczoznawcy.

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne stwierdził, że deklaracja wartości przesyłki służy ułatwieniu ustalenia zwykłej wartości przesyłki, której to wartości nie może przekroczyć odszkodowanie wypłacane za szkodę w przesyłce, ponadto deklaracja przesyłki nie jest obowiązkiem nadawcy, a jedynie uprawnieniem. Przyjęcie przesyłki do przewozu nie może być uzależnione od zadeklarowania jej wartości przez nadawcę.

Omawiając poglądy doktryny, Sąd Okręgowy wskazał, że można uznać, iż deklaracja wartości przesyłki jest wyłączona tylko wtedy, gdy przewoźnik mógł się zapoznać z rachunkiem dołączonym do przesyłki. Zadeklarowanie wartości przesyłki, której wartość wynika z rachunku lub cennika, nie wywołuje żadnych skutków prawnych. W takim wypadku art. 80 ust. 3 pr.przew. nie znajduje zastosowania, co oznacza, że wysokość odszkodowania za utratę lub ubytek przesyłki ustala się zgodnie z ogólnymi regułami określonymi w art. 80 ust. 1 i 2 pr.przew.

Jednocześnie prezentowane są poglądy, że sama deklaracja wartości przesyłki towarowej możliwa jest jedynie w sytuacji braku rachunku sprzedawcy lub dostawcy albo obowiązującego cennika. Jeżeli wartość wynika z któregośkolwiek z tych dokumentów, deklaracja nie wywiera żadnych skutków prawnych, zatem wysokość odszkodowania za szkodę w przesyłce uzależniona jest od wartości wynikającej z rachunku lub cennika, a nie wartości zadeklarowanej.

Deklaracja wartości przewożonych towarów przez nadawcę ma znaczenie jako instrument pozwalający na uniknięcie skomplikowanego sporu co do wysokości odszkodowania w razie utraty lub uszkodzenia

przesyłki. Jednocześnie nie oznacza to jednak, że wartość przesyłki nie może być kwestionowana przez przewoźnika, na niego tylko przerzucony zostaje ciężar dowodu. Rachunek dostawcy lub sprzedawcy odpowiadający wymaganiom określonym w art. 80 ust. 1 pkt 1 pr.przew. jest dokumentem prywatnym, więc w sytuacji, gdy dojdzie do procesu o odszkodowanie, do takiego dowodu stosuje się kodeks postępowania cywilnego (wyrok SN z 13 kwietnia 2018 r., I CSK 470/17). To doprowadziło Sąd Okręgowy do stwierdzenia, że jednak art. 80 ust. 3 pr.przew. nie może być wykładany jako norma bezwzględnie obowiązująca, bez uwzględnienia okoliczności danej sprawy. Sąd drugiej instancji przypominał, że wymóg deklaracji wartości przesyłki w liście przewozowym pochodzi z okresu, gdy wystawienie listu przewozowego było warunkiem skutecznego zawarcia umowy przewozu. Obecnie tak nie jest. Można zatem uznać, że decydujące znaczenie ma cena umowna, a deklaracja wartości przesyłki towarowej możliwa jest jedynie w sytuacji, gdy nie ma rachunku lub obowiązującego cennika. Jeżeli wartość wynika z któregośkolwiek z tych dokumentów, deklaracja nie wywiera żadnych skutków prawnych.

Sąd Okręgowy rozważał, czy nadawca przesyłki może jednak domagać się ustalenia odszkodowania zgodnie z art. 80 ust. 1 pr.przew. w sytuacji, gdy rachunek nie był widoczny dla przewoźnika, a nadawca zadeklarował określoną wartość przesyłki. Językowa wykładnia art. 40 ustawy nie daje jednoznacznych rezultatów, jednakże wykładnia celowościowa i systemowa prowadzą do wniosku, że chodzi o rachunek towarzyszący przesyłce i to wyłącznie w relacji handlowej, dla wykonania której została zawarta umowa przewozu.

Przewoźnik szacuje ryzyko związane z danym przewozem i, co za tym idzie, koszty ubezpieczenia przesyłki. Nie może być zaskakiwany wyższymi wartościami na etapie ustalania już odszkodowania. Sąd drugiej instancji dostrzegł komplikacje w dochodzeniu odszkodowania dla odbiorcy, który wyrównania szkody będzie mógł się domagać wyłącznie od nadawcy na podstawie przepisów właściwych dla stosunku prawnego łączącego nadawcę z odbiorcą.

(opracował Maciej Machowski)

III CZP 58/23

„1. Czy w razie niewypłacenia w pełnej wysokości dotacji, o której mowa w art. 90 ust. 2b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (w stanie prawnym obowiązującym do 31 grudnia 2016 r.), podmiotowi uprawnionemu do jej otrzymania przysługuje roszczenie o zapłatę brakującej części dotacji jako spełnienie świadczenia, czy też roszczenie odszkodowawcze?

2. W razie przyjęcia, że podmiotowi uprawnionemu do otrzymania dotacji przysługuje roszczenie odszkodowawcze, w jaki sposób należy ustalić wysokość należnego mu odszkodowania, w szczególności, czy powyższe odszkodowanie powinno odpowiadać równowartości niewypłaconej części dotacji niezależnie od sposobu jej wydatkowania czy też powinno stanowić jedynie równowartość wydatków poniesionych przez uprawniony podmiot na realizację zadań oświatowych niepokrytych z otrzymanej dotacji?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 25 października 2023 r., I ACa 285/22, T. Sobieraj)

Zagadnienie było już omówione pod sygnaturą III CZP 150/22 w Biuletynie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego 2022, nr 11–12, s. 51.

*

III CZP 59/23

„Czy o składzie sądu apelacyjnego rozpoznającego apelację w sprawie o uchylenie uchwały wspólnoty mieszkaniowej o charakterze majątkowym decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia wniesionej apelacji (art. 367¹ § 1 pkt 1 k.p.c.) czy też okoliczność, że sprawa ta rozpoznawana jest w I instancji przez sąd okręgowy jako właściwy rzeczowo bez względu na wartość przedmiotu sporu (art. 367¹ § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 17 pkt 4² k.p.c.)?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 23 listopada 2023 r., V ACa 612/22, P. Asłanowicz, A. Fronczyk, P. Bednarczyk)

Sąd Apelacyjny przytoczył art. 367¹ § 1 k.p.c., zgodnie z którym w postępowaniu odwoławczym sąd orzeka w składzie jednego sędziego

z trzema wyjątkami opisanymi w punktach 1–3 tego przepisu. Z art. 367¹ § 1 pkt 2 k.p.c. wynika, że rozpoznanie apelacji następuje w składzie trzech sędziów, jeżeli sprawy są rozpatrywane przez sąd okręgowy jako właściwy rzeczowo, z uwzględnieniem punktu 1, w którym ustanowiono skład trzyosobowy w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia choćby w jednej z wniesionych apelacji przekracza milion złotych.

Główne wątpliwości Sądu drugiej instancji wzbudziło zawarte w punkcie 2 wskazanego przepisu stwierdzenie „z uwzględnieniem pkt 1”, a więc zakres modyfikacji przez ten zapis reguły rozpoznawania przez sąd apelacyjny w składzie trzyosobowym spraw rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sąd okręgowy. Wskazane wątpliwości dotyczą spraw o prawa majątkowe, które należą do właściwości sądów okręgowych bez względu na wartość przedmiotu sporu.

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne dokonał językowej wykładni, która doprowadziła go do wniosku, że rozpoznanie apelacji w składzie trzyosobowym dotyczy wszystkich spraw o prawa majątkowe, w tym wymienionych enumeratywnie w art. 17 k.p.c., pod warunkiem że wartość przedmiotu zaskarżenia choćby w jednej apelacji wynosi ponad milion złotych. Wniosek taki należy przyjąć, zwłaszcza że skład trzyosobowy stanowi wyjątek od zasady jednoosobowego rozpoznawania spraw, a zatem nie powinien być on interpretowany rozszerzająco.

Powyższe stanowisko kłóci się jednak z zasadą racjonalności ustawodawcy i spójnością regulacji Kodeksu postępowania cywilnego.

Sprawy, które ustawodawca zakwalifikował jako wymagające ich rozpoznania przez sąd okręgowy w pierwszej instancji bez względu na wartość przedmiotu sporu, powinny być – ze względu na swą wagę – rozpoznawane przez skład trzyosobowy. Sąd Okręgowy wskazał na wartość kolegialnego rozpoznania sprawy w postępowaniu odwoławczym, polegającą na kształtowaniu się decyzji w drodze dyskursu i ścierania stanowisk, co służy umocnieniu bezstronności, niezależności i niezawisłości orzekania oraz zwiększeniu legitymacji rozstrzygnięcia sądu w odbiorze społecznym (zob. uchwałę SN z 1 lipca 2021 r., III CZP 36/20, OSNC 2021, nr 11, poz. 74).

Ponadto ustawodawca mógłby stworzyć kompletną regulację bez konieczności jakichkolwiek odesłań, że skład trzyosobowy orzeka wyłącznie

w sprawach niemajątkowych. Uregulowanie wyjątku od zasady jednoosobowego orzekania przez odwołanie się do kategorii spraw rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sąd okręgowy (art. 17 k.p.c.), to wyjątek od tego wyjątku dotyczy tylko spraw uregulowanych w pkt 4 tego przepisu o wartości przedmiotu zaskarżenia poniżej miliona złotych.

Sąd Apelacyjny wskazał też na konieczność ustalania wartości przedmiotu zaskarżenia w apelacji jedynie na potrzeby zdefiniowania składu sądu właściwego do jej rozpoznania, co nie było konieczne na gruncie stanu prawnego przed 28 września 2023 r. Wartość ta nie miała praktycznego znaczenia ani dla właściwości rzeczowej sądu (art. 17 pkt 4² k.p.c.), ani dla naliczenia opłaty od pozwu i apelacji.

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne opowiedział się za stanowiskiem odrywającym skład sądu od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o prawa majątkowe należące do właściwości sądu okręgowego niezależnie od tej wartości. Uznał to za rozwiązanie prostsze i rodzące mniej komplikacji w istotnej kwestii obwarowanej sankcją nieważności postępowania.

(opracował Maciej Machowski)

*

III CZP 60/23

„Czy zażalenie na postanowienie sądu II instancji o udzieleniu zabezpieczenia podlega rozpoznaniu przez inny skład tego sądu w składzie trzech sędziów (art. 394² § 1³ k.p.c. *per analogiam*), czy też jednego sędziego (art. 397 § 3 k.p.c.)?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 23 listopada 2023 r., V ACz 1064/23, P. Aślanowicz, A. Fronczyk, P. Bednarczyk)

Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego (ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw) wprowadziła zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji na postanowienie tego sądu o udzieleniu

zabezpieczenia (art. 741 § 1 zd. 2 i § 2 zd. 2 k.p.c.), bez określenia składu, w jakim zażalenie to ma być rozpoznane.

Jak podkreślił Sąd Apelacyjny, art. 394² § 1³ k.p.c., przewidujący rozpoznanie zażaleń przez inny skład sądu drugiej instancji trzyosobowo, dotyczy wyłącznie zażaleń przewidzianych w art. 394² § 1 i 1¹ k.p.c., nie obejmując zażalenia z art. 741 § 1 i 2 k.p.c.

To ograniczenie zakresu zastosowania reguły kolegiального rozpoznania zażalenia przez inny skład sądu drugiej instancji skłoniło Sąd Apelacyjny do przyjęcia, że przypadki pozostające poza tym wyliczeniem normuje art. 397 § 3 k.p.c. przewidujący rozpoznawanie zażaleń w składzie jednoosobowym. Skoro zażalenie do innego składu sądu należy kwalifikować jako odstępstwo od modelowej konstrukcji zażalenia wyrażonej w art. 394 w zw. z art. 395–397 k.p.c., a nie odrębny rodzajowo środek zaskarżenia, to znajdują do niego zastosowanie regulacje ogólne nim rządzące (uchwała SN z 27 listopada 2020 r., III CZP 12/20, OSNC 2021, nr 4, poz. 25).

Powołując się na piśmiennictwo, Sąd przedstawiający zagadnienie prawne wskazał, że gdyby celem prawodawcy było rozpoznawanie wszystkich zażaleń poziomych w składzie trzyosobowym, ustanowiłby taką generalną regułę albo uregulował to za każdym razem oddzielnie (zob. m.in. art. 394^{1a} § 1², art. 394² § 1³ k.p.c.), zatem nie było to przeoczenie ustawodawcy, lecz celowy zabieg.

Wskazaną wykładnię językową i systemową Sąd Apelacyjny zakwestionował jako niedające się pogodzić z zasadą racjonalności ustawodawcy. Skoro zażalenia na postanowienia sądu drugiej instancji przysługujące do innego składu tego samego sądu są w zasadniczej części orzeczeń rozpoznawane w składzie trzech sędziów (art. 394² § 1³ k.p.c.), to niewytlumaczalne jest odmienne potraktowanie kwestii związanej z udzieleniem zabezpieczenia, którą ustawodawca nobilitował, uznając ją za na tyle istotną, że zasługującą na dewolutywność zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji i zaskarżalność orzeczenia sądu drugiej instancji w tym przedmiocie.

Sąd Apelacyjny wskazał, że w postępowaniu zabezpieczającym sąd orzeka w składzie, w jakim rozpoznaje sprawę co do istoty, z wyjątkiem przewidzianym w art. 735 § 2 k.p.c.

W niniejszej sprawie rozpoznanie zażalenia w składzie jednoosobowym dotyczyłoby orzeczenia wydanego w składzie trzyosobowym, co stanowiłoby zdaniem Sądu drugiej instancji całkowite odwrócenie zasad kolegialnej kontroli orzeczeń i zaprzeczenie podstawowych gwarancji procesowych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego zażalenie poziome daje mniejsze gwarancje procesowe z uwagi na rozpoznawanie go przez sędziów tego samego sądu, natomiast przyjęcie, że dokonuje tego skład trzyosobowy, służy wzmocnieniu zaufania do przyjętej konstrukcji ustawowej i osłabia konsekwencje braku dewolutywności.

Wartość kolegialnego rozpoznania sprawy w postępowaniu odwoławczym, polegająca na kształtowaniu się decyzji w drodze dyskursu i ścierania stanowisk, służy umocnieniu bezstronności, niezależności i niezawisłości orzekania oraz zwiększeniu legitymacji rozstrzygnięcia sądu w odbiorze społecznym (uchwała SN z 1 lipca 2021 r., III CZP 36/20, OSNC 2021, nr 11, poz. 74). Te wartości stanowiły uzasadnienie zmiany zaskarżalności orzeczeń w przedmiocie zabezpieczenia dokonanej z mocy wskazanej nowelizacji, jak i poprzedniej, wprowadzonej ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

Postulat Sądu Najwyższego wyrażony w tej uchwale, by wyjątki od modelu kolegialności były wprowadzane w drodze jasnej regulacji prawnej, możliwej do zrekonstruowania bez konieczności prowadzenia daleko idących zabiegów interpretacyjnych, w aktualnym stanie prawnym nadal nie został zrealizowany. Powoduje to konieczność rozważenia sięgnięcia do analogii, która w postępowaniu cywilnym pełni funkcje naprawcze, wypełniając luki konstrukcyjne prowadzące do dysfunkcyjności mechanizmu postępowania cywilnego, wynikające między innymi z niedopatrzeń ze strony ustawodawcy (uchwała SN z 5 listopada 2021 r., III CZP 68/20, OSNC 2022, nr 6, poz. 58).

(opracował Maciej Machowski)

III CZP 61/23

„Czy sąd drugiej instancji, rozpoznając apelację od wyroku uwzględniającego żądanie główne, oparte na założeniu nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy (zwłaszcza na założeniu nieważności umowy), i uznając żądanie główne za nieuzasadnione, powinien rozpoznać żądanie ewentualne, oparte na założeniu abuzywności niektórych postanowień tej umowy, nieprowadzącej jednak do nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z tej umowy, o którym to żądaniu sąd pierwszej instancji nie orzekł, czy też powinien uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania (art. 386 § 4 k.p.c.)?”

(postanowienie z 31 października 2023 r., III CZ 51/23, M. Łochowski)

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny uznał, że konieczne jest uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania (art. 386 § 4 k.p.c.) w sytuacji, gdy ten Sąd uwzględnił żądanie główne, oparte na założeniu o braku związania umową kredytu (nieważności takiej umowy), a sąd rozpoznający apelację uznał to żądanie za niezasadne.

Sąd Najwyższy wskazał rozbieżne poglądy dotyczące tej kwestii. Według jednego z nich sąd drugiej instancji powinien w takiej sytuacji orzec merytorycznie o zasadności żądania ewentualnego, uprzednio oddalając żądanie główne (zob. m.in. wyrok SN z 3 lipca 2019 r., II CSK 306/18, OSNC-ZD 2022, nr 1, poz. 1; postanowienia SN z 23 listopada 2022 r., III CZ 307/22, OSNC 2023, nr 6, poz. 66, i z 8 lutego 2023 r., III CZ 470/22).

Drugie stanowisko wskazuje, że sąd drugiej instancji nie może orzekać o żądaniu ewentualnym, jeżeli uzna żądanie główne, uwzględnione przez sąd pierwszej instancji, za nieuzasadnione; wtedy sąd drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok sądu pierwszej instancji i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania (zob. m.in. wyrok SN z 25 lutego 2021 r., V CSKP 16/21, oraz postanowienia SN: z 25 marca 2022 r., III CZ 123/22; z 10 sierpnia 2022 r., III CZ 209/22; z 27 października 2022 r., III CZ 212/22, i z 14 grudnia 2022 r., III CZ 318/22).

Sąd Najwyższy przyznał, że orzecznictwo akceptuje instytucję żądania ewentualnego, pomimo że taki sposób konstruowania powództwa nie został ustawowo uregulowany.

Żądanie ewentualne jest żądaniem zgłoszonym na wypadek nieuwzględnienia przez sąd żądania zgłoszonego na pierwszym miejscu, zatem sąd orzeka o żądaniu ewentualnym tylko wówczas, gdy oddali żądanie główne. W takiej sytuacji po oddaleniu żądania głównego sąd powinien orzec o żądaniu ewentualnym, uwzględniając je albo oddalając (wyroki SN: z 31 stycznia 1996 r., III CRN 58/95; z 12 stycznia 2012 r., IV CSK 219/11, i z 24 czerwca 2009 r., I CSK 510/08).

Sąd Najwyższy zaakcentował, że w orzeczeniach dopuszczających orzekanie przez sąd drugiej instancji o żądaniu ewentualnym, pomimo nieorzekania o nim przez sąd pierwszej instancji, podkreśla się, iż w takich okolicznościach nie dochodzi do nierozpoznania istoty sprawy. Sąd może uchylić zaskarżony apelacją wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c., z zastrzeżeniem sytuacji określonych w art. 386 § 2 i 3 k.p.c.). Wskazał też na uchwałę, zgodnie z którą rozstrzygnięcie o żądaniu ewentualnym jest uwarunkowane istnieniem negatywnego rozstrzygnięcia o żądaniu głównym (uchwała SN z 9 listopada 2021 r., III CZP 70/20, OSNC 2022, nr 5, poz. 50).

Sąd Najwyższy wskazał też na specyfikę spraw związanych z roszczeniami kredytobiorców dotyczących umów zawierających niedozwolone postanowienia. W takich sprawach rozpoznanie żądania ewentualnego z reguły nie wymaga dokonywania dodatkowych ustaleń faktycznych, gdyż zarówno żądanie główne, jak i ewentualne mają tożsamą podstawę faktyczną. Sąd nie wykluczył jednak sytuacji, w której żądanie ewentualne opierałoby się na odmiennym stanie faktycznym niż żądanie główne, co uprawniałoby sąd drugiej instancji do przekazania sprawy do ponownego rozpoznania z uwagi na konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.).

Zasadność żądania głównego jest uzależniona od oceny skutków zawarcia w umowie stron niedozwolonych postanowień umownych. Uznanie, że wyeliminowanie tych postanowień prowadzi do skutku w postaci braku związania umową w całości (upadku umowy), a więc stanu tożsamego z nieważnością umowy, uzasadnia uwzględnienie żądania głównego. Natomiast przyjęcie, że mimo wyeliminowania niedozwolonych po-

stanowień umowa wiąże strony w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.), determinuje konieczność oddalenia żądania głównego.

Ocena prawna skutków prawnych usunięcia niedozwolonych postanowień umownych z umowy stron przesądza o tym, które z żądań – główne czy ewentualne – powinno zostać uwzględnione. To stwierdzenie skłoniło Sąd Najwyższy do uznania, że zasadność żądania ewentualnego może zostać zbadana w postępowaniu apelacyjnym, jeżeli uznać, iż w świetle art. 385¹ § 2 k.c. strony pozostają związane umową w pozostałym zakresie, co przemawia za niezasadnością żądania głównego (postanowienie SN z 13 grudnia 2022 r., III CZ 370/22, OSNC 2023, nr 6, poz. 67).

Sąd Najwyższy podkreślił, że w obowiązującym systemie apelacji pełnej sąd drugiej instancji ma nie tylko możliwość, ale także obowiązek, rozpoznania sprawy (art. 378 § 1 k.p.c.). Kwestię tę wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów mającej moc zasady prawnej z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 55), odwołując się w niej także do mającej taką samą moc uchwały składu siedmiu sędziów z 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 (OSNC 1999, nr 7–8, poz. 124).

Sąd Najwyższy przypomniał, że co prawda zgodnie z art. 176 ust. 1 Konstytucji postępowanie sądowe musi być co najmniej dwuinstancyjne, jednak nie oznacza to, iż każde ustalenie dokonane w toku sprawy musi podlegać dwuinstancyjnemu badaniu. Ponadto orzekanie w postępowaniu apelacyjnym co do przedmiotu nieobjętego postępowaniem przed sądem pierwszej instancji zostało wprost przewidziane w art. 383 k.p.c.

W opozycji do powyższych rozważań można wskazać, że zakwestionowanie przez sąd drugiej instancji podstaw prawnych uwzględnienia przez sąd pierwszej instancji powództwa w zakresie roszczenia głównego powoduje konieczność rozpoznania przez sąd pierwszej instancji roszczeń ewentualnych, które dotychczas, z uwagi na przyjętą wykładnię prawa materialnego, nie stanowiły przedmiotu rozstrzygnięcia tego sądu (postanowienie SN z 25 marca 2022 r., III CZ 123/22).

Ponadto poczynienie niezbędnych ustaleń faktycznych oraz ocen prawnych, dotyczących roszczenia ewentualnego, po raz pierwszy w postępowaniu apelacyjnym prowadziłyby do rozpoznania istoty sprawy w tym zakresie wyłącznie przez sąd drugiej instancji. Skutkowałoby to naruszeniem konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania

i uniemożliwieniem realizacji kontrolnej funkcji postępowania apelacyjnego (postanowienia SN z 10 sierpnia 2022 r., III CZ 209/22, i z 16 listopada 2022 r., III CZ 306/22, OSNC 2023, nr 6, poz. 65).

(opracował Maciej Machowski)

DANE STATYSTYCZNE (październik 2023 r.)**Informacja o ruchu spraw**

Lp.	Rodzaj spraw	RUCH SPRAW											
		Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono									Pozostało do rozpoznania na okres następny
				Załatwiono razem	Sposób załatwienia								
					odmówiono przyjęcia do rozpoznania	przyjęto do rozpoznania	oddalono	uchylono w całości lub w części i przekazano do ponownego rozpoznania	uchylono i rozstrzygnięto merytorycznie	podjęto uchwałę	stwierdzono niezgodność orzeczenia z prawem	załatwiono w inny sposób	
1.	CSK	4418	367	350	209	100	–	–	–	–	–	41	4435
2.	CSKP	2049	110	69	–	–	20	29	3	–	–	17	2090
3.	CNP	122	17	11	3	–	–	–	–	–	–	8	128
4.	CNPP	43	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	43
5.	CZP, w tym:	72	7	30	–	–	–	–	–	17	–	13	49
	– skład 3 sędziów	52	7	29	–	–	–	–	–	17	–	12	30
	– skład 7 sędziów	19	–	1	–	–	–	–	–	–	–	1	18
	– pełny skład	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
6.	CZ	266	25	55	–	–	24	19	–	–	–	12	236
7.	CA	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.	CN	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
9.	CB	26	9	3	–	–	–	–	–	–	–	3	32
10.	CBO	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2
11.	CO	164	104	105	–	–	–	–	–	–	–	105	163
RAZEM		7162	639	623	212	100	44	48	3	17	–	199	7178

Informacja o szybkości załatwiania spraw

CSK				CSKP			
do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
44	43	83	180	10	4	23	32
CO				CZP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.
44	29	17	15	–	3	17	10
CZ				CA			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
5	8	21	21	–	–	–	–
CNP				CNPP			
do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
1	2	4	4	–	–	–	–
CN				CB			
do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.	do 2 tyg.	do 1 mies.	do 2 mies.	pow. 2 mies.
–	–	–	–	–	2	1	–
CBO							
do 2 tyg.	do 1 mies.	do 2 mies.	pow. 2 mies.				
–	–	–	–				

DANE STATYSTYCZNE (listopad 2023 r.)**Informacja o ruchu spraw**

Lp.	Rodzaj spraw	RUCH SPRAW											
		Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono									Pozostało do rozpoznania na okres następny
				Załatwiono razem	Sposób załatwienia								
					odmówiono przyjęcia do rozpoznania	przyjęto do rozpoznania	oddalono	uchylono w całości lub w części i przekazano do ponownego rozpoznania	uchylono i rozstrzygnięto merytorycznie	podjęto uchwałę	stwierdzono niezgodność orzeczenia z prawem	załatwiono w inny sposób	
1.	CSK	4435	318	200	109	52	–	–	–	–	–	39	4553
2.	CSKP	2090	62	81	–	–	39	29	3	–	–	10	2071
3.	CNP	128	9	5	1	1	–	–	–	–	–	3	132
4.	CNPP	43	1	2	–	–	1	–	–	–	1	–	42
5.	CZP, w tym:	49	4	6	–	–	–	–	–	3	–	3	47
	– skład 3 sędziów	30	3	5	–	–	–	–	–	3	–	2	28
	– skład 7 sędziów	18	1	1	–	–	–	–	–	–	–	1	18
	– pełny skład	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
6.	CZ	236	19	35	–	–	10	19	–	–	–	6	220
7.	CA	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.	CN	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
9.	CB	32	1	3	–	–	–	–	–	–	–	3	30
10.	CBO	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2
11.	CO	163	115	97	–	–	–	–	–	–	–	97	181
RAZEM		7178	529	429	110	53	50	48	3	3	1	161	7278

Informacja o szybkości załatwiania spraw

CSK				CSKP			
do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
33	21	12	134	10	8	35	28
CO				CZP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.
26	42	19	10	1	4	1	–
CZ				CA			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
4	3	14	14	–	–	–	–
CNP				CNPP			
do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
–	2	1	2	–	–	1	1
CN				CB			
do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.	do 2 tyg.	do 1 mies.	do 2 mies.	pow. 2 mies.
–	–	–	–	–	2	–	1
CBO							
do 2 tyg.	do 1 mies.	do 2 mies.	pow. 2 mies.				
–	–	–	–				

SPIS TREŚCI

	<i>strona</i>
Aktualności	3
Uchwały i inne ważniejsze orzeczenia	5
Omówienia głos i innych komentarzy do orzeczeń	22
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	60
Dane statystyczne (październik 2023 r.)	87
Dane statystyczne (listopad 2023 r.)	89

 Sąd Najwyższy
Plac Krasińskich 2/4/6
00-951 Warszawa

 Wolters Kluwer
ul. Przyokopowa 33
01-208 Warszawa